

ΠΟΛΙΧΝΙΑΤΙΚΟΣ Λόγος

ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ
ΣΤΑ ΜΕΛΗ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΔΕΛΤΙΟ ΠΟΥ ΕΚΔΙΔΕΙ ΤΟ Δ.Σ. ΤΟΥ ΣΥΛΟΓΟΥ «Ο ΠΟΛΙΧΝΙΤΟΣ ΛΕΣΒΟΥ»

ΠΑΡΩΦΟΡΩΜΕΝΟ
ΣΤΑΘΕΡΟ
Κ Δ Α
Αρμόδια Αθήνα
01-4558

PRESS POST
X+5
PRESS POST

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 147, 11472 ΑΘΗΝΑ, polihniatikoslogos@outlook.com

ΤΕΥΧΟΣ 162 • ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2020

Καλό Καλοκαίρι

ΦΑΚΕΛΟΣ «ΝΕΡΟ» Νο 2

Η εποχή, που με ένα κμαρέλ' και ένα γαδέλ' λύναμε το πρόβλημα του νερού στο χωριό μας πέρασε εδώ και αρκετές δεκαετίες ανεπιστρεπτή. Το λιγοστό νερό που χρειαζόμασταν τότε για τη λάτρα του σπιτιού, αλλά και για να ποτίσουμε κάποιο τσπαρέλ ή ένα μπουστάνελ' βρισκόταν σχετικά εύκολα και γρήγορα.

Τα χρόνια που πέρασαν όμως με αιχμή του δόρατος την επιστήμη και την τεχνολογία, άλλαξαν τα πάντα. Το βιοτικό επίπεδο αυξήθηκε, οι ανάγκες πολλαπλασιάστηκαν, όπως και οι επαγγελματικές δραστηριότητες, η παραγωγή και η παραγωγικότητα. Οι καταναλωτικές συνήθειες άλλαξαν, όπως και η σχέση μας με το περιβάλλον. Η πυρηνική ενέργεια, η ηλεκτρονική επανάσταση έφερε τα πάνω-κάτω. Η μεγαλύτερη συμμετοχή των ανθρώπων στα αγαθά (υλικά και πνευματικά), οι πολυάνθρωπες υδροκεφαλικές μεγαλουπόλεις και η παγκοσμιοποίηση διαμόρφωσαν νέα ήθη και έθιμα. Ζούμε πια σε ένα άλλο πολιτισμικό περιβάλλον.

Αυτός όμως ο σύγχρονος πολιτισμός μας είναι αρκετά ενεργοβόρος και υδρο-βόρος. Οι ανάγκες σε ενέργεια και νερό

αυξάνονται γεωμετρικά. Η μείωσή τους είναι αισθητή διεθνώς, όπως αισθητή είναι και η αγωνία των σύγχρονων ανθρώπων και κρατών να ικανοποιούν αυτές τις ανάγκες με νέες τεχνικές, τρόπους και μεθόδους.

Ενταγμένος και ο δικός μας μικρόκοσμος, η περιοχή Πολιχνίτου, στη δίνη των υδρολογικών ελλειμμάτων προσπαθεί συγκυριακά, αποσπασματικά και βραχυπρόθεσμα, δυστυχώς να δίνει κάποιες ανάσες, να λασκάρει κάπως το πρόβλημα, έως ότου επιδεινωθεί και άντε πάλι. Ένας φαύλος κύκλος προσπαθειών, τρεξίματος και εξόδων χωρίς οργάνωση, σχέδιο και πρόγραμμα. Οι ευθύνες; Αυτές επιμερίζονται ανάλογα με τη θέση που κατέχει κάποιος στην πυραμίδα της διοίκησης (κεντρικής - περιφερειακής) και στην παραγωγή.

Φάκελος νερό επιγράφονταν το κύριο άρθρο του υπ' αριθμ. 146 / 2016 φύλλου του "Πολιχνιατικού Λόγου". Το άρθρο αναφέρονταν στις συστηματικές διακοπές υδροδότησης, ιδιαίτερα το Καλοκαίρι, και επανέφερε το ζήτημα της καταλλήλότητας του πόσιμου νερού και των ποιοτικών του χαρακτηριστικών. Ενημέρωνε πως όποιες παρεμβάσεις έγιναν εδώ και 20 χρόνια είχαν "πυροσβεστικό" χαρακτήρα και τονίζε την επιτακτική ανάγκη εκπόνησης ενός ολοκληρωμένου μακροχρόνιου σχεδιασμού που θα εξασφάλιζε επαρκές και ποιοτικό νερό. Από τις μετρήσεις για το νερό του χωριού που διενεργήθηκαν από τον Καθηγητή κ. Ακίνδυνο Κελεπερτζή ανέκυπταν και ερωτηματικά, σύμφωνα με το άρθρο, για το αν έχουν συμπεριλάβει βαρέα μέταλλα, καθώς ανέκυπταν και προβλήματα για την ποιότητα του νερού κατάντη της δεξαμενής. Το δίκτυο είναι παλιό και περιέχει αμίαντο και ζητούνταν η αντικατάστασή του. Πρότεινε τέλος να προσανατολιστούμε στην ανασύσταση του φυσικού ταμιευτήρα της Λέσβου, της Μεγάλης Λίμνης. Ένα μικρό ένθετο δεξιά της σελίδας ενημέρωνε πως θα διοργανώνονταν το καλοκαίρι εκείνο ανοικτή συζήτηση στο Πολύκεντρο "για το ζήτημα του νερού στον Πολιχνίτο και συνολικά για τη διαχείριση των υδάτινων πόρων στο νησί μας", με στόχο επαρκές και κατάλληλο νερό. Την ομιλία/συζήτηση θα διεξήγαγε ο κ. Ακίνδυνος Κελεπερτζής, που όπως είπαμε είχε πραγματοποιήσει έρευνες για το νερό. Την ίδια χρονιά ο κ. Γεώργιος Κατσικάτσος είχε εκπονήσει μία μελέτη - πρόταση για την επίλυση της έλλειψης νερού για το πότισμα των θερμοκηπίων και την ύδρευση του Πολιχνίτου - Σκάλας - Νυφίδας και την άρδευση ενός μέρους του Ξηρόκαμπου. Η εργασία αυτή υποβλήθηκε στην περιφέρεια νήσων Βορείου Αιγαίου με αίτημα την υλοποίηση του προτεινόμενου έργου. Η κατάσταση από τότε (εδώ και πάρα πολλά χρόνια) παραμένει δυστυχώς η ίδια, προβληματική. Θα γίνουν και πάλι κάποιες γεωλογικές μελέτες στις πηγές Βουλέλλη...

Και λίγο πολύ όλοι έχουμε αποδεχθεί αυτή τη μοιρολατρική, ένα είδος μνηριδισμού, αντίληψη που τελικά καθιστά και τους πιο ανήσυχους. "Τι να κάνουμε;" Όμως αν θέλουμε να παρακολουθούμε τις εξελίξεις, να βελτιώνουμε το επίπεδο ζωής του χωριού μας αλλά και της ευρύτερης περιφέρειας, αν σοβαρά περιμένουμε και επιθυμούμε να διαμορφώσουμε βέλτιστους όρους ζωής για τον εαυτό μας και την κοινότητα, έχουμε αυτή τη φορά την ευκαιρία και τη δυνατότητα να αναστρέψουμε τη ροή των πραγμάτων και να μετατρέψουμε την περιοχή μας σε ένα ξεχωριστό αλλιώτικο χώρο.

Η εφημερίδα μας επανέρχεται στο ζωτικό για την ύπαρξη και ανάπτυξη της όποιας προόδου στην περιοχή μας, το ζήτημα του νερού. Ο τουρισμός, η κτηνοτροφία, η γεωργία, οι όποιες καλλιέργειες, η αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων εδαφών θα τρέξουν με γεωμετρική πρόοδο. Το νερό είναι η κολυμβήθρα του Σιλωάμ. Αλλάζει τον τρόπο με τον οποίο βλέπει κανείς και αξιολογεί την πραγματικότητα. Το άνδρo είναι συνώνυμο του

στέρφου, του άγονου, του αναξιοπίπτου, του ανεπιστρεπτή εγκαταλειμμένου.

Συνεχίζοντας λοιπόν τις όποιες προσπάθειες έγιναν στο παρελθόν και αξιολογώντας τα όποια προβλήματα συναντήσαμε στα προηγούμενα χρόνια, ερχόμαστε και εμείς πεισματικά να επιμενούμε στην ανάγκη λήψης μιας ολοκληρωμένης και τελεσίδικης απόφασης, ώστε να επιλυθεί μία και καλή αυτή η χρόνια κατάσταση που συνοψίζεται στο "κάθε πότε τρέχουν οι βρύσες;" και στο "Γιατί δεν φτάνει το νερό;"

Αυτή τη φορά έχουμε στα χέρια μας μία επικαιροποιημένη προμελέτη του κ. Γεωργίου Κατσικάτσου. Πρόκειται για μία ολοκληρωμένη αντιμετώπιση του προβλήματος της ύδρευσης και άρδευσης της ευρύτερης περιοχής Πολιχνίτου (Πολιχνίτος, Σκάλα, Νυφίδα, Βρίσα, Βατερά, Σταυρός, Λισβόρι, Βασιλικά) και με ικανό ποσοτικά και ποιοτικά νερό. Είναι φανερό πως ο ανιδιοτελής και ακούρατος Καθηγητής, όπως τόσα χρόνια έτσι και τώρα, επιδιώκει να λύσει το πρόβλημα. Συγκεντρώνει τούτη τη φορά την επιστημονική του και την εμπειρία πολλών δεκαετιών. Έχει περπατήσει σχολαστικά όλες τις περιοχές αναφοράς της προμελέτης, και έχει μελετήσει προσεκτικά και λεπτομερειακά κάθε της βήμα. Υπολόγισε με ακρίβεια κάθε φάση της μελέτης γεωλογικά και τεχνικά και προτείνει ακόμα και πιο οικονομικούς τρόπους υλοποίησης των κατασκευών, όπου αυτές απαιτούνται. Έχει υπολογίσει την ποσότητα του νερού που θα συγκεντρωθεί και η οποία ισούται με την ποσότητα του νερού που απαιτείται για την εξυπηρέτηση συνολικά των αναγκών της περιοχής σε ύδρευση και άρδευση. Προτείνει τέλος το συνολικό έργο να κατασκευαστεί έστω και σταδιακά. Περιγράφει κάθε ένα στάδιο αναλυτικά και ποιες λύσεις θα επιφέρει η σπονδυλωτή υλοποίησή της.

Παραθέτουμε ένα μέρος του epilόγου της μελέτης τον οποίο και απόλυτα προσυπογράφουμε. **«Για αυτό πρέπει όλοι οι κάτοικοι της υποβαθμισμένης περιοχής Πολιχνίτου να ενστερνιστούν την πρόταση αυτή και με τις ενέργειές τους να πείσουν τους αρμόδιους για την αναγκαιότητα της υλοποίησης των προτεινόμενων έργων και για την πραγματοποίηση της κατασκευής τους.»**

Για περισσότερη ενημέρωση - πληροφόρηση σας παραπέμπουμε στις εσωτερικές σελίδες της εφημερίδας.

ΤΟ Δ.Σ

Αγαπητοί μας συγχωριανοί,

Η θεατρική ομάδα αποφάσισε να αρχίσει τις πρόβες ύστερα από μια παύση σχεδόν δύο ετών.

Σαν ομάδα επικοινωνούσαμε όλο αυτό το διάστημα, αν και αρκετά μεγάλο, σταθήκαμε όλοι μαζί και περάσαμε τα δύσκολα. Αυτή είναι και η αξία της ομάδας αυτής. Ήρθε η ώρα να αρχίσουμε το γλυκό και επίπονο ταυτόχρονα έργο της προετοιμασίας για την καινούργια μας παράσταση, με οδηγό τον ακούραστο σκηνοθέτη μας Γιώργο Αδαμαντιάδη. Ύστερα από αρκετό ψάξιμο, αποφασίσαμε να ανεβάσουμε ελληνικό έργο, ώστε να είμαστε κοντά στην κουλτούρα μας, να θυμηθούμε εποχές των πατεράδων μας, της ελληνικής νοστορπίας και αφού τα χνώτα μας θα είναι γνωστά, θα είναι και αντιληπτό το έργο από το ευρύ κοινό. Αυτό βέβαια είναι έργο του σκηνοθέτη μας, ο οποίος έχει πάρει εύσημα για τις διασκευές και παρεμβάσεις του, ώστε να γίνεται ένα έργο εύληπτο και οικείο. Το έργο είναι «η Γειτονιά των Αγγέλων» του Καμπανέλλη. Από μέσα Σεπτέμβρη επί τω έργω.

Στην απόφασή μας να αρχίσει η θεατρική ομάδα να λειτουργεί, είχαμε βοηθούς το Διοικητικό Συμβούλιο του συλλόγου μας, με το οποίο έχουμε άριστη συνεργασία. Θα σας ενημερώνουμε για την πορεία μας και θα φροντίσουμε, σύντομα σχετικά, να συνομιλήσουμε από σκηνής...!!!!

Ευχόμαστε σε όλους εσάς ένα ευχάριστο καλοκαίρι. Μας έχετε λείψει πολύ, αλλά οι συνθήκες καμιά φορά είναι τέτοιες, που μία παύση ομαλοποιεί, ξεκουράζει, ανανεώνει τις σχέσεις των ανθρώπων. Εμείς μέσα από το θέατρο το μάθαμε αυτό καλά ...!!!!

Εκ μέρους της θεατρικής ομάδας

Η υπεύθυνη
Κατερίνα Πολυχρονοπούλου

Οφείλουμε να ευχαριστήσουμε τους συγχωριανούς μας, κ. Μπάμπη Κουκούλα και την κ. Ελένη Παυλή, πρώην υπευθύνους του Ληξιαρχείου και Δημοτολογίου Πολιχνίτου που προθυμότητα ακόμη και τώρα, χωρίς να έχουν αρμοδιότητα και υποχρέωση υπηρεσιακή μάς βοηθούν και φροντίζουν για την πληρέστερη ενημέρωσή μας, όσον αφορά στα κοινωνικά του Χωριού μας.

ΓΑΜΟΙ

- Ο Χαραλαμπίης Αντώνιος και η Αβρανά Ράνια τέλεσαν τον γάμο τους στις 11-7-2020

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

- Ο Μιαούλης Αριστείδης και η Ελένη Γαρούφα απέκτησαν αγοράκι 21-4-2020.
- Ο Κόμνας Βασίλειος και η Ευανθία Μπάρμπα απέκτησαν κοριτσάκι 6-5-2020.
- Ο Χιωτελλής Παναγιώτης και η Ευδοκία

Μαρζέλου, απέκτησαν κοριτσάκι 14-5-2020.

- Ο Σαντής Ευστράτιος και η Ζαχαρούλα Γρίσπου απέκτησαν κοριτσάκι 21-5-2020.
- Ο Καφαλούκος Ραφαήλ και η Ουρανία Κελαπδίτη, απέκτησαν αγοράκι, 30-5-2020.
- Ο Χαραλαμπίης Νικόλαος και η Αναστασία Νιαούμη απέκτησαν αγοράκι, 5-6-2020.
- Ο Φώτας Γεώργιος και η Πηνελόπη Σαριτζόγλου απέκτησαν αγοράκι 12-6-2020.
- Ο Προκοπίου Φίλιππος και η Αγγελική Βάλιακα απέκτησαν αγοράκι, 13-6-2020.

ΠΕΝΘΗ

- Στυλιανή Κορδώνη του Νικολάου 92 ετών 13-4-2020
- Διαμαντάρας Χαράλαμπος, 8-5-2020
- Καρπέτα Μυρσίνη του Χαράλαμπου 8-6-2020

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ - ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

- Αδαλή- Βουλγαρέλλη Πελαγία 50 € στη μνήμη του συζύγου της Αντώνη Βουλγαρέλλη.
- Γεωμπλάς Χαράλαμπος 20 €
- Γιγουρτζής Δημήτρης 20 €
- Γιγουρτζής Στέλιος 20 €
- Δαλιάνης Γεώργιος 50 €
- Θεοδωρής Αριστείδης 20 €
- Καρπέτα Αικατερίνη 50 €
- Καρπέτα Αικατερίνη 50 € στη μνήμη της μητέρας της Μυρσίνης Καρπέτα.
- Καρπέτας Χρήστος 50 € στη μνήμη της μητέρας του Μυρσίνης Καρπέτα.
- Μαγκανάρη Αγγελική 20 €.
- Μοιρασγεντή Έλενα 20 € στη μνήμη των γονέων της Δημήτρη και Ειρήνης Μοιρασγεντή.
- Παρασκευάς Παναγιώτης 200 € στη μνήμη των γονέων του Αποστόλου και Αικατερίνης Παρασκευά.
- Σαραντινός Χαράλαμπος 50 €
- Σιδερός Φ. Ευστράτιος 40 €
- Τσάτσος Γιώργος και Παναγιώτης 100 € στη μνήμη των γονέων τους Χαράλαμπου και Ειρήνης και των αγαπητών θείων Τσάτσου Νίκου, Παρασκευαΐδα Αγγέλλας και Κακάμπουρα Χρυσάνθη.
- Τσιτσάνος Ιωάννης 20 €
- Χατζηλάμπου Αντώνιος και Αντωνία 50 € εις μνήμην των γονέων τους Ευστρατίου και Δέσποινας.
- Χατζηλάμπου Γεώργιος 20 €

ΓΙΑ ΓΡΗΓΟΡΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Η επικοινωνία του Δ.Σ. του Συλλόγου με τα μέλη του αλλά και όλους τους συγχωριανούς εκτός Αθηνών είναι μία πρώτη λειτουργία. Γι' αυτό παρακαλούμε, κυρίως τους Πολιχνιάτες, που διαμένουν στο λεκανοπέδιο Αττικής να να επικοινωνήσουν με μέλη του Δ.Σ. ή να αποστείλουν στην ηλεκτρονική διεύθυνση του Συλλόγου μας, (polihniatikoslogos@outlook.com) ονοματεπώνυμο και αριθμό κινητού τηλεφώνου για τη λήψη μηνυμάτων με σκοπό την αμεσότερη και ταχύτερη ενημέρωση για δραστηριότητες, εκδηλώσεις, και τυχόν άλλα θέματα τρέχοντα.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Παρακαλούμε για την επικοινωνία σας και αποστολή συνεργασιών / άρθρων, όπως χρησιμοποιείτε το e-mail του Συλλόγου μας: polihniatikoslogos@outlook.com

ΤΟ Δ.Σ. ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ <Ο ΠΟΛΙΧΝΙΤΟΣ ΛΕΣΒΟΥ> ΚΑΛΕΙ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΕΤΗΣΙΑ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

την Κυριακή 27-9-2020 και ώρα 11 π.μ. στην Αίθουσα του Συλλογου.

Εάν δεν σημειωθεί η προβλεπόμενη από το καταστατικό απαρτία θα

ΕΠΑΝΑΛΗΦΘΕΙ ΤΗΝ

ΚΥΡΙΑΚΗ 4 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2020 ΤΗΝ ΙΔΙΑ ΩΡΑ ΚΑΙ ΣΤΟ ΙΔΙΟ ΧΩΡΟ

πάντοτε, υπό τους περιοριστικούς όρους και τις επικρατούσες συνθήκες.

(Πρόκειται για την αναβληθείσα Γ. Σ.

του Μαρτίου λόγω των γνωστών εκτάκτων συνθηκών.)

Για οποιαδήποτε τυχόν αλλαγή θα ενημερωθείτε εγκαίρως.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Η κ. Βουλγαρέλλη-Αδαλή Πελαγία ευχαριστεί τον συμπατριώτη μας φοροτεχνικό κ. Τσάτσο Γεώργιο για την προσφορά του στη μνήμη του συζύγου της Αντώνη.

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΟΙΚΟΠΕΔΟ

Οικόπεδο 5.000 τμ. άρτιο και οικοδομήσιμο, εκτός σχεδίου 700 μέτρα από τη θάλασσα. Βρίσκεται στην περιοχή Γλάρος Πολιχνίτου.
Τηλέφωνα:
210 5056931 - 6909584111
κα Ελπίδα Σπινάκη.

Αγαπητοί Συγχωριανοί είμαστε στην ευχάριστη θέση να σας ανακοινώσουμε ότι σύντομα η ιστοσελίδα του Συλλόγου μας θα επαναλειτουργήσει με τα πολλαπλά οφέλη που προσφέρει η σύγχρονη ηλεκτρονική επικοινωνία. Επιδίωξη μας είναι η φωνή του Συλλόγου να φτάνει γρήγορα, και να κρατά αμείωτο το ενδιαφέρον επικοινωνίας όλων των Συγχωριανών μας όπου γης.
www.polihniatikoslogos.gr

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΟΙΚΟΠΕΔΟ
Οικόπεδο (βοσκοτόπι) στη θέση Αγία Τριάδα Πολιχνίτου στον κεντρικό δρόμο Πολιχνίτου - Μυτιλήνης, έκτασης 8,5 στρεμμάτων.
Πληροφορίες Χ. Χατζόγλου, τηλ. 6951404350.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Το Δ.Σ. του Συλλογου μας **ΠΟΛΙΧΝΙΤΟΣ ΛΕΣΒΟΥ**, ευχαριστεί τον συμπατριώτη μας φοροτεχνικό κ. Γεώργιο Τσάτσο για τις πολύτιμες υπηρεσίες που παρέχει με πολλή προθυμία και αφιλοκερδώς στο Σύλλογό μας εδώ και πολλά χρόνια..

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ ΜΑΖΙ Ή ΞΕΧΩΡΙΣΤΑ
τηλ. 210 - 9525458
6939160425, 698 620 8389
κα Σπυρέλλη

► Παραθαλάσσιο οικόπεδο 550 τ.μ. άρτιο και οικοδομήσιμο 200 μ. από τη θάλασσα
ΝΥΦΙΔΑ ΠΟΛΙΧΝΙΤΟΥ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ

► Ελαιόκτημα 3,5 στρεμμάτων 5xκμ. από τη θάλασσα
ΔΡΟΚΟΠΙΑ ΠΟΛΙΧΝΙΤΟΥ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ

ΠΩΛΗΣΗ ΟΙΚΙΑΣ

Πωλείται διώροφη οικία στον οικισμό του Πολιχνίτου 120m² με αυλή και ταράτσα στην περιοχή Μακρύ Σοκάκι. Πληροφορίες Πελαγία Κεχαγιά του Ευριππίδη τηλ. 6944665164

ΠΟΛΙΧΝΙΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ:

ΣΥΛΛΟΓΟΣ «ΠΟΛΙΧΝΙΤΟΣ ΛΕΣΒΟΥ»

ΕΚΔΟΤΗΣ:

ΠΕΛΑΓΙΑ ΑΔΑΛΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 147

114 72 ΑΘΗΝΑ

polihniatikoslogos@outlook.com

ΚΩΔΙΚΟΣ: 01-4558

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

ΑΔΑΛΗ ΠΕΛΑΓΙΑ

ΚΑΝΑΡΙΔΗΣ ΠΕΤΡΟΣ

ΣΠΑΝΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

ΨΑΝΗΣ ΙΓΝΑΤΙΟΣ

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ - ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ:

ΕΛ. Ι. ΚΑΡΤΕΡΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.

ΝΙΚΑΙΑΣ 10, 104 34 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ.: 210 88.26.392 • FAX: 210 88.20.655

peritechnon@yahoo.gr

Τα ενυπόγραφα κείμενα δεν εκφράζουν απαραίτητα την άποψη του Συλλόγου μας.

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

ΑΔΑΛΗ - ΒΟΥΛΓΑΡΕΛΗ ΠΕΛΑΓΙΑ

Πρόεδρος

ΤΗΛ. 210 9911733 & 6932426427

pelagiaadali@yahoo.com

ΣΠΑΝΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ (Τάκης)

Αντιπρόεδρος

ΤΗΛ. 2233080402,

panayiotis.spanos@gmail.com

ΚΑΒΑΛΙΚΑ ΘΕΟΔΩΡΑ

ΤΗΛ. 6934235282,

ntorakavalika@gmail.com

ΚΑΝΑΡΙΔΗΣ ΠΕΤΡΟΣ

Ειδικός Γραμματέας

ΤΗΛ. 6936611407,

petros.kanaridis@gmail.com

ΒΙΕΝΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Ταμίας

ΤΗΛ. 6983502392,

panvienas@gmail.com

ΜΕΛΗ:

ΚΟΥΒΑΡΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

ΤΗΛ. 6947807639

kouvarispan@yahoo.gr

ΜΑΛΗΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΗΛ. 6976350034

xmalkwnnotmar@yahoo.gr

ΦΡΑΓΚΟΣ ΝΙΚΟΣ

ΤΗΛ. 6977208846

nfrangkos@gmail.com

ΨΑΝΗΣ ΙΓΝΑΤΗΣ

ΤΗΛ. 6932704096,

ignatiospsanis@hotmail.com

Για τις προσφορές - συνδρομές σας ο νέος λογαριασμός του Συλλόγου μας στην **ALPHA BANK**,
ΑΡΙΘΜΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ
GR 87 0140 5550 5550 0200 2002 490

ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ:
ΣΥΛΛΟΓΟΣ «Ο ΠΟΛΙΧΝΙΤΟΣ ΛΕΣΒΟΥ»

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΜΑΣ ΠΑΛΙΑ ΚΑΙ ΤΩΡΑ

Το παρόν κτήριο ίσως είναι το πιο πολυ-φωτογραφημένο του παραδοσιακού οικισμού του Πολικνίου. Η θέση του είναι ιδιαίτερης σημασίας, καθώς ορθώνεται ανάμεσα σε ισόγεια παλαιά κτίσματα, καλοδιατηρημένο με την πάροδο των ετών, αριστερά ανηφορίζοντας στον κεντρικό δρόμο του χωριού, απέναντι από το κτήριο του ΟΤΕ. Το 1997, χαρακτηρίστηκε ως «Ιστορικό Διατηρητέο Μνημείο» από το Υπουργείο Πολιτισμού (ΦΕΚ 887/Β/8-10-1997).

Το διώροφο κτήριο ανήκε στον Όμηρο Κλούρα, ο οποίος πέθανε το 1930. Έπειτα δια της κληρονομιάς, πέρασε στην ιδιοκτησία της γυναίκας του Ευανθίας (25%) και της θυγατέρας του Μυρσίνης (75%). Όταν πέθανε η Ευανθία το 1956, ολόκληρο το κτίσμα πωλήθηκε από τη Μυρσίνη, χήρα Θεόδωρου Σάββα, στην Γαρυφαλία Μπάρου. Από το 2010, ανήκει πλέον στον Δήμο Πολικνίου. Έχει παραχωρηθεί προς χρήση έως και σήμερα, στον μου-

σικοχορευτικό σύλλογο «Ο Μπάλος».

Το κτήριο βρίσκεται σε οικόπεδο επιφανείας 717,31μ³. Η οπισθοχώρηση του κτηρίου δίνει αέρα με τον κήπο που επιτρέπει στον περαστικό να αναλύσει το κτήριο και να εκτιμήσει την μορφολογία του και την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική του. Πρόκειται για παλιό αρχοντικό, ορθογώνιο σε κάτοψη, διώροφο με υπόγειο και στέγη. Αποτελείται από τρία επίπεδα, υπόγειο επιφανείας 21,52μ², ισόγειο και όροφο επιφανείας 53,19μ² αντίστοιχα. Η είσοδος βρίσκεται στο ισόγειο με τους χώρους να αναπτύσσονται εκατέρωθεν γραμμικού διαδρόμου που οδηγεί στην σκάλα που το συνδέει με τον όροφο. Ο υπερκείμενος όροφος έχει παρόμοια διάταξη. Η στέγη είναι τετράριχτη με γαλλικά κεραμίδια και κεντρικό πέτρινο αέτωμα. Χαρακτηριστικό είναι το περίτεχνο γείσο της που προεξέχει, με στηθαίο που περιλαμβάνει γωνιακές παραστάδες. Η πρόσοψη της κατοικίας είναι συμμετρική. Η επιβλητικότητα του κτηρί-

ου τονίζεται από τον κεντρικό εξώστη που στεγάζει την είσοδο του ισογείου χώρου, με μεταλλικά φουρούσια και λεπτομέρειες στο μεταλλικό κιγκλίδωμα. Το κτήριο χαρακτηρίζεται από ισορροπία στη διάπλαση του όγκου του, καθαρότητα των αρχιτεκτονικών μορφών καθώς και από η συμμετρία κυρίως των ανοιγμάτων. Ο φέρων οργανισμός είναι λίθινη τοιχοποιία, άρτια δομημένη, με ιδιαίτερη επεξεργασία και ενίσχυση στις γωνίες. Οι ποδιές και τα πρέκια των κουφωμάτων σε όλα τα επίπεδα έχουν κατασκευαστεί από κατεργασμένους λίθους («σοβελίκια»). Οι περίτεχνες κορνίζες των μεγάλων ανοιγμάτων, αποτελούν βασικό δομικό στοιχείο πέραν της αισθητικής παρέμβασης, τονίζοντας την ρυθμικότητα και την καθετότητα η οποία αποπνέει μια λιτή αυστηρότητα.

ΕΛΛΗ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΥ,
ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝ

ΜΕΛΕΤΗ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΔΡΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΕΙΑΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΟΛΙΧΝΙΤΟΥ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΓΕΩΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΤΣΙΚΑΤΣΟΥ

Ολόκληρη η μελέτη του καθηγητή κ. Γ. Κατσίκατσου θα αναρτηθεί στο site του συλλόγου μας. Εμείς, όμως, θεωρούμε επιβεβλημένο να έχουν οι συγχωριανοί μας μια, όσο γίνεται, πιο συγκεκριμένη και σφαιρική γνώση του θέματος, αδρομερώς. Λείπουν αρκετές "λεπτομέρειες" που είναι ασφαλώς χρήσιμες και αναγκαίες για την ολοκληρωμένη γνώση αλλά λόγω του όγκου της μελέτης δεν τις συμπεριλαμβάνουμε. Δημοσιεύουμε λοιπόν με κάποιο βαθμό κατανόησης τους βασικούς άξονες (προτάσεις- προοπτικές).

Συνοπτικά η μελέτη προβλέπει τη συγκέντρωση επαρκούς ποσότητας νερού από τρεις υδρολογικές λεκάνες (Στενοκλείδι, Μικρή Λίμνη, Δαμάνδρι) και την κατασκευή 2 φραγμάτων, ενός μικρότερου (προσωρινής αποθήκευσης) των δύο λεκανών Στενοκλείδιου και Μικρής Λίμνης και ενός μεγαλύτερου (το φράγμα Κουρούπης) που θα είναι και ο τελικός αποταμιευτής, αποδέκτης των νερών.

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΥΔΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΛΕΚΑΝΕΣ

1) ΥΔΡΟΛΟΓΙΚΗ ΛΕΚΑΝΗ ΔΑΜΑΝΔΡΙ

Η έκταση της εν λόγω λεκάνης είναι 3.060.000 μ² και ο ετήσιος όγκος νερού θα είναι 459.000 μ³. Το νερό αυτό προτείνεται να συγκρατηθεί - αποθηκευτεί σε φράγμα που θα κατασκευαστεί στην κοίτη του χειμάρρου Κουρούπης. Στο φράγμα αυτό προβλέπεται, ανάλογα με την ποσότητα κατανάλωσης του νερού για τις υδρευτικές και αρδευτικές ανάγκες της ευρείας περιοχής Πολιχνίτου, να "φτάνει" και το νερό της απορροής των υδρολογικών λεκανών Μικρής Λίμνης και Στενοκλείδι (βλ. παρακάτω).

2) ΥΔΡΟΛΟΓΙΚΗ ΛΕΚΑΝΗ ΣΤΕΝΟΚΛΕΙΔΙ

Πρόκειται για μία μεγάλη λεκάνη, από την οποία απορρέει μεγάλος όγκος νερού. Βρίσκεται μεταξύ των περιοχών Μικρής και Μεγάλης Λίμνης και η έκταση της φτάνει 5.600.000 μ². Οι υδρολογικές συνθήκες της λεκάνης αυτής είναι πολύ ευνοϊκές, επειδή η περιοχή συνίσταται από πετρώματα σχεδόν υδατοστεγή και κατά συνέπεια η κατέισδυση του νερού σε αυτά είναι πολύ μικρή.

Επίσης ένας άλλος ευνοϊκός παράγοντας της λεκάνης αυτής είναι ότι η περιοχή της έχει αρκετά μεγάλα υψόμετρα (300μ. έως 550 μ.) και αυτό έχει ως αποτέλεσμα τις αυξημένες βροχοπτώσεις στην επιφάνειά της.

Η μέση ετήσια απορροή από τη λεκάνη αυτή θα είναι: 1.008.000 μ³.

Η μεταφορά του νερού αυτού προς την περιοχή Πολιχνίτου παρουσιάζει ορισμένες δυσκολίες λόγω της παρεμβολής μεταξύ της περιοχής Στενοκλείδιου και Πολιχνίτου της ποταμοκοιλιάδας Λαγκάδας.

Η αντιμετώπιση των παραπάνω δυσκολιών με τη νέα πρόταση μου νομίζω ότι δίνει ριζική λύση στο παραπάνω πρόβλημα. Αυτή περιλαμβάνει την κατασκευή ενός μικρού, σχετικά, φράγματος στην κοίτη του χειμάρρου της Λαγκάδας, στο οποίο θα φτάνει το νερό της επιφανειακής απορροής της λεκάνης "Στενοκλείδι" με φυσική ροή. Στο φράγμα αυτό θα φτάνει και το νερό της υδρολογικής λεκάνης της Μικρής Λίμνης (βλ. παρακάτω). Στη συνέχεια, το νερό του φράγματος αυτού, με μικρή ανύψωση - άντληση του (50μ περίπου), θα φτάνει σε κλειστό αγωγό και θα ρέει με φυσική ροή προς την περιοχή της υδρολογικής λεκάνης "Δαμάνδρι" για να συγκρατηθεί - αποθηκευτεί στο εκεί προτεινόμενο να κατασκευαστεί φράγμα "Κουρούπης".

3) Η ΥΔΡΟΛΟΓΙΚΗ ΛΕΚΑΝΗ ΜΙΚΡΗΣ ΛΙΜΝΗΣ

Η υδρολογική λεκάνη Μικρής Λίμνης βρίσκεται στην περιοχή της Μικρής Λίμνης και η επιφανειακή αποστράγγιση της μαζί με την αποστράγγιση της υδρολογικής λεκάνης "Στενοκλείδι", αποτελούν τον Άνω ρου του χειμάρρου της Λαγκάδας.

Η έκταση της λεκάνης αυτής φτάνει στα 2.020.000 μ² και η ετήσια απορροή νερού θα είναι 330.000 μ³.

Για την ολοκληρωτική, όμως, λήψη της απορροής της υδρολογικής λεκάνης της Μικρής Λίμνης θα χρειαστεί να διανοιγεί ένα όρυγμα μεταξύ του νότιου άκρου της Μικρής Λίμνης και της κοίτης του χειμάρρου της Λαγκάδας, μήκους 300μ. περίπου και μέσου βάθους 4 μ. έτσι, ώστε το υπερχειλίζον νερό της λίμνης και το νερό των γύρω από αυτήν περιοχών, που σήμερα ρέει προς Βορράν, προς τον κόλπο Καλλονής, αχρησιμοποίητο, να ρέει με το προτεινόμενο όρυγμα προς το φράγμα προσωρινής αποθήκευσης.

Συγκεντρωτικά στοιχεία των τριών υδρολογικών λεκανών

Υδρολογική λεκάνη	Εμβαδό σε μ ²	Μέσο ετήσιο ύψος βροχής σε χιλιοστά	Μέσος ετήσιος όγκος βροχής σε μ ³	Επιφανειακή απορροή %	Μέσος ετήσιος όγκος νερού επιφανειακής απορροής σε μ ³
"Δαμάνδρι"	3.060.000	500	1.530.000	30%	459.000
"Μικρής Λίμνης"	2.030.000	550	1.100.000	30%	330.000
"Στενοκλείδι"	5.600.000	600	3.360.000	30%	1.008.000
ΣΥΝΟΛΟ					1.797.000

III. Τα προτεινόμενα να κατασκευαστούν φράγματα και η μεταφορά του νερού

1. Το φράγμα προσωρινής αποθήκευσης

Η κατασκευή του φράγματος αυτού προτείνεται να γίνει στην κοίτη του χειμάρρου Λαγκάδα, στη θέση που βρίσκεται περί τα 100 μέτρα κατάντη της συμβολής του χειμάρρου "Στενοκλείδι" και του χειμάρρου Λαγκάδα, όπου υπάρχει κατάλληλο στένωμα του χειμάρρου και υγιή πετρώματα, κατάλληλα για την αγκύρωση του φράγματος αυτού. Το μήκος του εν λόγω φράγματος θα φτάνει τα 140 μέτρα και το μέγιστο ύψος του τα 19,5 μ. Το υψόμετρο της προτεινόμενης θέσης κατασκευής του είναι 180 μέτρα και κατά συνέπεια το υψόμετρο της στέψης του θα είναι στα 199,5 μ., ενώ το υψόμετρο της μέγιστης δυνατής επιφάνειας του νερού, που θα αποθηκεύει, θα είναι 198 μ.

Η κατασκευή του φράγματος από πλευράς υλικών θα είναι σχετικά εύκολη και τούτο διότι τα υλικά που χρειάζονται για την κατασκευή του βρίσκονται σε μικρή απόσταση από αυτό.

2. Η μεταφορά του νερού του φράγματος προσωρινής αποθήκευσης προς την περιοχή Πολιχνίτου

Η μεταφορά του νερού του φράγματος προσωρινής αποθήκευσης, το οποίο όπως έχουμε αναφέρει νωρίτερα, θα δέχεται την επιφανειακή απορροή των υδρολογικών λεκανών Μικρής Λίμνης και "Στενοκλείδι", προβλέπεται να γίνεται με κλειστό αγωγό μεγάλης διαμέτρου. Ο αγωγός αυτός θα ξεκινά από το υψόμετρο 248 μ. της περιοχής του φράγματος και το νερό σε αυτόν, με φυσική ροή, θα ρέει προς την περιοχή Πολιχνίτου. Για να γίνει όμως, αυτό, επειδή η μέγιστη στάθμη του νερού στον ταμιευτήρα του φράγματος είναι στα 198 μ., απαιτείται μία ανύψωση - άντληση του νερού κατά 50 μ.

3. Το φράγμα "Κουρούπης"

Για την αποθήκευση του μεγάλου όγκου νερού της απορροής των υδρολογικών λεκανών "Δαμάνδρι", Μικρής Λίμνης και "Στενοκλείδι", η οποία, όπως έχουμε αναφέρει νωρίτερα, φτάνει τα 1.800.000 μ³, καθώς επίσης, για την εύκολη χρησιμοποίηση του νερού αυτού για τις υδρευτικές και αρδευτικές ανάγκες της περιοχής Πολιχνίτου, προτείνω την κατασκευή ενός φράγματος, το οποίο έχω ονομάσει φράγμα "Κουρούπης".

Συγκεντρωτικά στοιχεία των προτεινόμενων δύο φραγμάτων

Φράγμα	Μήκος σε μ.	Μέγιστο ύψος σε μ.	Ύψομ. στέψης σε μ.	Ύψομ. μέγιστης στάθμης ταμιευτ. σε μ.	Εμβαδόν ταμιευτήρα σε μ ²	Χωρητικότητα ταμιευτήρα σε μ ³
Φράγμα προσωρινής αποθήκευσης	140	19,5	199,5	198	43.950	430.250
Φράγμα "Κουρούπης"	250	31,5	133,5	132	118.422	1.196.154
ΣΥΝΟΛΑ					162.372	1.626.404

Όπως φαίνεται στον παραπάνω πίνακα 4, η συνολική χωρητικότητα των ταμιευτήρων των προτεινόμενων δύο φραγμάτων είναι (στρογγυλοποιημένη) 1.630.000 μ³, είναι δηλαδή περίπου ίση με την ποσότητα του επιφανειακού νερού που μπορούν να δώσουν, κατά μέσο όρο, ετησίως, οι τρεις υδρολογικές λεκάνες, η οποία όπως έχει αναλυθεί νωρίτερα, ανέρχεται σε 1.800.000 μ³ περίπου, και τούτο, διότι ένα μέρος της ποσότητας αυτής θα εξατμιστεί από την επιφάνεια των ταμιευτήρων των δύο φραγμάτων.

Η ΣΠΟΝΔΥΛΩΤΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ

Επειδή πολλές φορές ματαιώνεται η κατασκευή αναπτυξιακών έργων με τη δικαιολογία ότι δεν υπάρχουν χρήματα για την κατασκευή τους και κάτι τέτοιο θα μπορούσε να συμβεί και για τα προτεινόμενα έργα με την παρούσα μελέτη, προτείνω ως τρόπο κατασκευής τους τη σπονδυλωτή εκτέλεση τους, δηλαδή την τμηματική τους κατασκευή, ανάλογα με τις υπάρχουσες δυνατότητες, αλλά πάντοτε η εκτέλεση του ενός τμήματος να αποτελεί συνέχεια του προηγούμενου. Συγκεκριμένα, προτείνω την παρακάτω σειρά εκτέλεσης των έργων, η οποία περιλαμβάνει τέσσερις φάσεις:

Στην πρώτη φάση θα κατασκευαστεί ένα μικρό φράγμα, το οποίο έχουμε ονομάσει "Κουρούπης" στην κοίτη του χειμάρρου Κουρούπης, ύψους 20 μ. περίπου, το οποίο θα δέχεται το νερό της απορροής της υδρολογικής λεκάνης "Δαμάνδρι", η οποία, όπως έχουμε υπολογίσει, φτάνει τα 460.000 μ³. Με το νερό αυτό θα ποτίζονται οι καλλιέργειες των υπάρχοντων θερμοκηπίων του Ξηροκάμπου και θα αρχίσει η δημιουργία νέων θερμοκηπίων. Επίσης, με το νερό αυτό θα αρχίσει η άρδευση ενός μέρους της πεδινής περιοχής του Ξηροκάμπου.

Πρόβλεψη πρέπει να υπάρχει στη φάση αυτή η κατασκευή φράγματος που θα κατασκευαστεί να είναι τέτοια, ώστε αυτό να είναι δυνατόν, αργότερα, να γίνει υψηλότερο.

Στη δεύτερη φάση θα πρέπει να περιληφθούν α) η κατασκευή του μικρού φράγματος προσωρινής αποθήκευσης στην κοίτη του χειμάρρου Λαγκάδα β) η εγκατάσταση του αντλιοστασίου για την ανύψωση - άντληση του νερού που θα φτάνει στο φράγμα αυτό από τις υδρολογικές λεκάνες Μικρής Λίμνης και Στενοκλείδι και γ) η τοποθέτηση του αγωγού που θα μεταφέρει το νερό των δύο λεκανών στην περιοχή της υδρολογικής λεκάνης "Δαμάνδρι" και στη συνέχεια στο φράγμα "Κουρούπης".

Στη φάση αυτή προβλέπεται να αρδεύεται ολόκληρη η πεδινή περιοχή του Ξηροκάμπου και τούτο θα επιτυγχάνεται με τη μεταφορά ενός μέρους μόνο της ποσότητας νερού που δίνουν οι υδρολογικές λεκάνες Μικρής Λίμνης και "Στενοκλείδι".

ΤΑ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΝΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΟΥΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΕΡΓΑ

Το προς διάθεση νερό θα είναι ετησίως 1.700.000 μ³ περίπου και με την ποσότητα αυτή είναι βέβαιο ότι μπορεί να πραγματοποιηθούν τα παρακάτω αναπτυξιακά έργα τα οποία με βεβαιότητα θα δώσουν ουσιαστική οικονομική ανάπτυξη στην ευρεία περιοχή του Πολιχνίτου. Τα έργα αυτά είναι:

i) Η ύδρευση του Πολιχνίτου, της Σκάλας Πολιχνίτου, της Νυφίδας, της παραλιακής περιοχής Σκάλας - Νυφίδας, των Βασιλικών, του Λισβορίου, της Βρίσας, των Βατερών και του Σταυρού με άφθονο και καλής ποιότητας νερό. Η ύδρευση σήμερα μερικών οικισμών από αυτούς, όπως του Πολιχνίτου και της Σκάλας Πολιχνίτου, είναι δραματική, με αποκορύφωμα τους θερινούς μήνες και πρέπει κάποτε το σοβαρό αυτό πρόβλημα, που ταλανίζει τους κατοίκους να λυθεί ουσιαστικά. Και η μόνη ριζική λύση που υπάρχει είναι η προτεινόμενη με την παρούσα μελέτη - πρόταση.

Σχετικά με το υπάρχον σήμερα νερό που θα φτάνει στις δεξαμενές των οικισμών της ευρείας περιοχής Πολιχνίτου προτείνεται: α) το νερό που δεν πληροί τις προβλεπόμενες προδιαγραφές για να είναι πόσιμο, να δοθεί στους κατοίκους της περιοχής σε πολύ χαμηλή τιμή για πότισμα μικροκαλλιιεργειών και κηπευτικών β) το νερό που είναι κατάλληλο για πόση να εξακολουθήσει να δίνεται για ύδρευση των οικισμών, οπότε ισόποση ποσότητα νερού δεν θα λαμβάνεται από το φράγμα "Κουρούπης" για ύδρευση και η ποσότητα αυτή που δεν θα λαμβάνεται για ύδρευση θα χρησιμοποιείται για άρδευση.

Επίσης, το υπάρχον σήμερα κατάλληλο για ύδρευση θα μπορεί να καλύψει τις, κατά πάσα πιθανότητα, αυξημένες ανάγκες σε πόσιμο νερό της ευρείας περιοχής Πολιχνίτου.

ii) Με το νερό που θα λαμβάνεται από τις τρεις υδρολογικές λεκάνες, της λεκάνης "Δαμάνδρι" της Μικρής Λίμνης και της λεκάνης "Στενοκλείδι", θα λυθεί επίσης ριζικά, το πρόβλημα και οξύ πρόβλημα της έλλειψης νερού που αντιμετωπίζουν οι ιδιοκτήτες - αγρότες των θερμοκηπίων του Ξηροκάμπου για το πότισμα των καλλιιεργειών τους.

Η έκταση των θερμοκηπίων του Ξηροκάμπου σήμερα είναι 40 στρέμματα περίπου, μπορεί όμως αυτά προοδευτικά να φτάσουν τα 300 στρέμματα με παράλληλη αξιοποίηση του γεωθερμικού πεδίου θερμών νερών, υψηλών θερμοκρασιών, που εντοπίστηκε σε μικρό βάθος στην περιοχή αυτή.

Το νερό, λοιπόν, το οποίο θα χρειάζεται, κάθε χρόνο, για το πότισμα των καλλιιεργειών των 300 στρεμμάτων θερμοκηπίων, λαμβάνοντας τα 600 μ³ για κάθε στρέμμα, θα είναι: Απαιτούμενο νερό = 300 στρ. x 600 μ³ = 180.000 μ³ νερού

Στο σημείο αυτό θέλω να τονίσω ότι το έργο αυτό είναι άκρως αναπτυξιακό και δημιουργεί πολλές νέες θέσεις εργασίας.

Μπορεί ακόμα με το νερό του φράγματος «Κουρούπης» να έρθει ολόκληρη η πεδινή περιοχή του Ξηροκάμπου, του οποίου η έκταση φτάνει τα 1.800 στρέμματα περίπου, με αποτέλεσμα η περιοχή αυτή που σήμερα είναι σχεδόν εγκαταλελειμμένη, να καταστεί πολύ αποδοτική, με την καλλιιεργεια φυτών για ζωοτροφές, κηπευτικών και άλλων καλλιιεργειών. Είναι δυνατόν, στην περίπτωση που το αναπτυξιακό αυτό έργο θα ολοκληρωθεί, να δημιουργηθούν κτηνοτροφικές μονάδες ελεγχόμενης θερμοκρασίας με θερμότη-

τα που θα λαμβάνεται από το γεωθερμικό πεδίο της περιοχής.

Για τον υπολογισμό της ποσότητας του νερού που χρειάζεται για την άρδευση της πεδινής περιοχής του Ξηροκάμπου, η οποία είναι 1.800 στρέμματα, από τα οποία όμως 300 στρέμματα θα είναι θερμοκήπια, οπότε μένουν για άρδευση 1.500 στρέμματα, θεωρήσα ότι για κάθε στρέμμα χρειάζεται 400 μ³ νερού και κατά συνέπεια η ποσότητα νερού που χρειάζεται είναι:

Απαιτούμενο νερό = 1500 στρ. x 400 μ³ = 600.000 νερού.

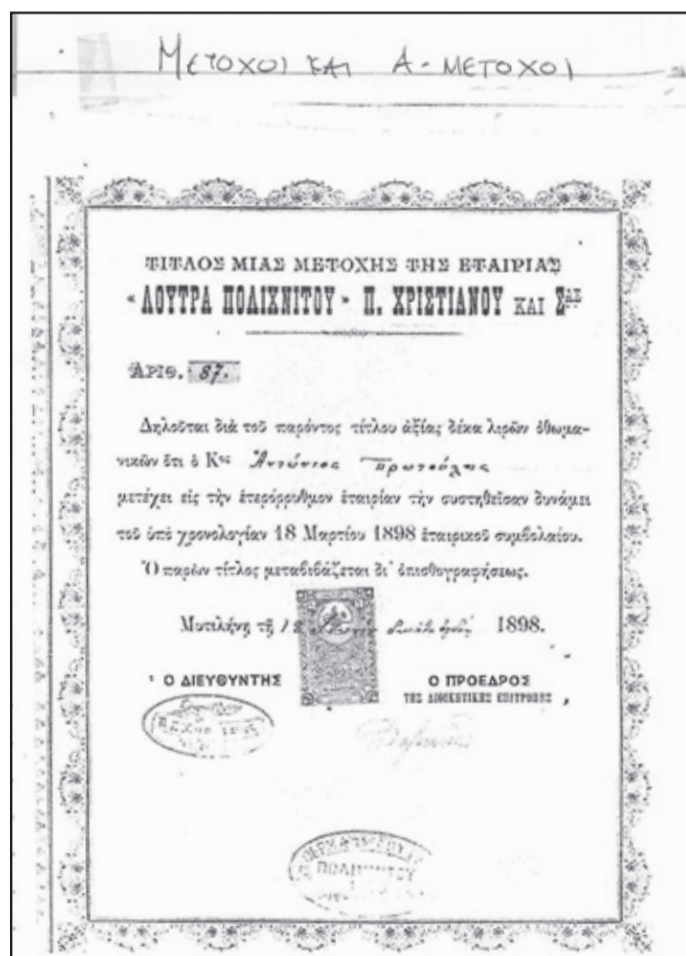
Αθροίζοντας λοιπόν, ποσότητες του νερού που χρειάζεται, για να λειτουργήσουν τα παραπάνω προτεινόμενα αναπτυξιακά έργα, έχουμε:

Συνολικό απαιτούμενο νερό = 826.875 μ³ + 180.000 μ³ + 600.000 μ³ = 1.606.875 μ³

Έτσι και έπειτα από τανωρίτερα αναφερθέντα, συνάγεται ότι η ποσότητα αυτή του νερού υπερκαλύπτεται από τη συνολική ποσότητα νερού που θα λαμβάνεται από τις τρεις υδρολογικές λεκάνες, τη λεκάνη "Δαμάνδρι", τη λεκάνη Μικρής Λίμνης και τη λεκάνη "Στενοκλείδι" που είναι συνολικά 1.700.000 μ³.

Επίλογος

1. Η ανεύρεση υπόγειου νερού με γεωτρήσεις στην ευρεία περιοχή Πολιχνίτου για την ύδρευση των οικισμών και την άρδευση της περιοχής είναι αδύνατη και τούτο, διότι οι υδρογεωλογικές συνθήκες της περιοχής είναι εξαιρετικά δυσμενείς.
2. Η πρόταση του υπογράφοντα την παρούσα μελέτη για τη λήψη του επιφανειακού νερού των τριών υδρολογικών λεκανών, της λεκάνης Δαμάνδρι, της Μικρής Λίμνης και της λεκάνης Στενοκλείδι, συνολικού όγκου ενός εκατομμυρίου 700 χιλιάδων κυβικών μέτρων νερού είναι η πλέον ενδεδειγμένη και η πλέον συμφέρουσα, δίνει δε αυτή λύση τόσο στα προβλήματα ύδρευσης όσο και άρδευσης της περιοχής.
3. Τα προτεινόμενα με τη μελέτη αυτή προς κατασκευή έργα είναι: α) η ύδρευση όλων των οικισμών και των παραλιακών περιοχών με άφθονο και καλής ποιότητας νερό β) η άρδευση των καλλιιεργειών των θερμοκηπίων του Ξηροκάμπου με αύξηση τους από 40 στρέμματα που είναι σήμερα στα 300 στρέμματα και γ) η άρδευση ολόκληρης της πεδινής περιοχής του Ξηροκάμπου, έτσι ώστε αυτός να καταστεί αποδοτικός με την καλλιιεργεια κηπευτικών, φυτών για ζωοτροφές και άλλα, είναι έργα άκρως αναπτυξιακά και η πραγματοποίησή τους με βεβαιότητα θα δημιουργήσει πολλές εκατοντάδες νέες θέσεις εργασίας.

**1898: Τίτλος μετοχής
120 χρόνια μετά, 2018: Τίτλοι ... τέλος**

Πληροφορούμαστε πως ο Δήμος Δ. Λέσβου δραστηριοποιείται προς την κατεύθυνση να επανακτήσει τα δικαιώματα του γεωθερμικού πεδίου Πολιχνίτου. Επίσης, βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη —με τη συνεργασία της ΑΔΕΛ— η προσπάθεια να απελευθερωθεί η προοπτική επαναλειτουργίας και ουσιαστικής αξιοποίησης των ιαματικών πηγών Πολιχνίτου, Λισβορίου, Εφταλούς, η οποία σκοντάφτει επί του παρόντος σε δικαστικές, οικονομικές και γραφειοκρατικές διαδικασίες.

1δωμεν...

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗ ΜΟΝΗ ΔΑΜΑΝΔΡΙΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Η Μονή Δαμανδρίου δεν είναι ο τύπος του μοναστηριού στο οποίο συρρέει πλήθος πιστών, περιηγητών, τουριστών. Είναι ένα μοναστήρι - ψυχοσπήναιο, ένας χώρος προσευχής και περισυλλογής, ένας χώρος ψυχικής ηρεμίας και πνευματικής ανάτασης. Ένας χώρος συνωστισμού εικόνων και αισθημάτων. Χώρος καθάρσιου και των αισθήσεων και του μυαλού.

Το ξεχωρίζει κανείς από μακριά καθώς ξεφεύγει από τον κεντρικό δρόμο Βασιλικών-Πολικνίτου σε μία απόσταση περίπου 1,5 km. Δεσπόζει σε μία καταπράσινη πλαγιά με διπλούς κήπους μέσα σε πλατάνια και τρεχούμενα νερά, έτοιμο και πρόθυμο να διηγηθεί την ιστορία του και να επιδείξει τα εξαιρετικά τεκμήρια της αγιοσύνης και της αρχιτεκτονικής του, που το κατατάσσουν στα πλέον ενδιαφέροντα μνημεία της Λέσβου. Η ιστορία, λοιπόν, του μοναστηριού που είναι αφιερωμένο στην Κοίμηση της Θεοτόκου, στα εννιάμερα της Παναγίας στις 23 Αυγούστου, που κατά τεκμήριο είναι το πρόσωπο της χριστιανοσύνης που ενσαρκώνει τα πιο αγνά, βαθιά και δυνατά αισθήματα του Ανθρώπου, ξεκινά από παλιά.

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΑ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ.

1. Ο Σταυράκης Αναγνώστου από το μη σωζόμενο σήμερα χειρόγραφο της Μητρόπολης Μυτιλήνης και στο έργο του "Λεσβίων ωδή" γράφει: Δαμάνδριον ή Δαμάνδρι: σημαίνει ίσως άντρο δαμάλεων. Ή Δαμάνδριον ο εστί δαμαστήριον, γυμναστήριον, ασκητήριον ανδρών. Ή σημαίνει Δάμου, ήτοι Δήμου Μάνδραν. Μάνδρας δε έλεγον τότε και αυτά τα μοναστήρια, εξ ου και οι αρχιμανδρίται, αυτοί των μοναστηριών οι ηγούμενοι. Ή μήπως το ορθότερον, υπήρχε "σκαμάνδριον" από Σκαμάνδρου του Λεσβίου ολυμπιονίκου, όπου ίσως ούτος ενδιατρίβων εγυμνάζετο.
2. 16ος - 17ος αιώνας. Δαμάνδριον ή Δαμάνδρι:

χωριό που ανήκε στην περιοχή του Πολικνίτου και το οποίο είτε λόγω των πειρατών είτε για άλλους λόγους εγκαταλείφθηκε, όπως έγινε και με άλλα μικρά χωριά της ευρύτερης περιοχής που ενσωματώθηκαν στο Λισβόρι, στα Βασιλικά, στη Βρίσα, στον Πολικνίτο. Προφανώς η Μονή οφείλει το όνομά της στο ότι ήταν χτισμένη στα όρια ενός ζωντανού παλαιότερου οικισμού.

3. Το μοναστήρι: Δεν έχουμε ασφαλείς πληροφορίες για το χρόνο ίδρυσης της Μονής. Δίστανται οι απόψεις για την περίοδο λειτουργίας της και τον χαρακτήρα της, αν δηλαδή πρόκειται για ανδρικό μοναστήρι ή για ενοριακό ναό. Η πρώτη από αυτές στηρίζεται στην ύπαρξη ερείπων βυζαντινού οικισμού σε μικρή απόσταση από τη Μονή και αποδέχεται ότι το Δαμάνδριον υπήρχε ήδη από τη Βυζαντινή εποχή και ήταν αστικό μοναστήρι. Σύμφωνα με τη δεύτερη άποψη το Δαμάνδριον ήταν ενοριακός ναός του χωριού, που διαλύθηκε τον 17ο αιώνα. Μετά την ερήμωση του χωριού, οι μοναχοί της γειτονικής Μονής του Αγίου Γεωργίου (η οποία έπαψε να υφίσταται) εγκαταστάθηκαν στο μοναστήρι και αξιοποίησαν το ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου ως καθολικό της νέας Μονής. Οι ελληνόγλωσσες αρχειακές πηγές (τουλάχιστον όσες μέχρι στιγμής έχουν εκδοθεί) δεν παρέχουν στοιχεία για την ιστορία του μοναστηριού. Το κενό καλύπτεται ελάχιστα από οθωμανικά αρχεία, καθώς πρόσφατα γνωστοποιηθέντα κατάστιχα περιλαμβάνουν αναφορές στη φορολόγηση του, παρέχοντας μας την απόδειξη λειτουργίας της Μονής σε δύο διαφορετικές περιόδους στις οποίες χρονολογούνται. Το πρώτο είναι το φορολογικό κατάστιχο του 1548 και το δεύτερο αντίστοιχο έγγραφο του 1700. Από τη μελέτη των στοιχείων του καταδεικνύεται ότι κατά την ενδιάμεση περίοδο η Μονή αύξησε σημαντικά την περιουσία της κάτι που επιβεβαιώνεται από κατάστιχο των "χωραφίων του μοναστηριού Δαμάνδρι" με ημερομηνία 10 Οκτωβρίου 1768, το κείμενο του οποίου

έχει αντιγραφεί στον Κώδικα Β' της Μητρόπολης Μυτιλήνης (Φ36ε) την 1η Οκτωβρίου του 1810.

4. 1845: Στο αρχείο του Μητροπολίτη Μυτιλήνης και μετέπειτα Πατριάρχη Αλεξανδρείας Καλλινίκου σώθηκε μάλιστα αντίγραφο "αρχιερατικού αποδεικτικού γράμματος" με ημερομηνία 1η Σεπτεμβρίου 1845, στο οποίο καταγράφεται η πολύτιμη πληροφορία ότι από τότε το μοναστήρι είχε χάσει την αδελφότητα του και προκειμένου να αποφευχθεί η παντελής ερήμωσή του αποφασίστηκε να ενοικιάζεται σε κάποιον ιερωμένο που αναλάμβανε την υποχρέωση να συντηρεί τα κτήρια. Το ίδιο έγγραφο είναι ενοικιαστήριο του Δαμανδρίου, στο οποίο μεταξύ άλλων αναφέρεται ότι συντηζόταν από τους προκατόχους του Καλλινίκου "να ενοικιάζεται εις ιερωμένους εφ' όρου ζωής αυτών δια την διηκνή αυτού συντήρησιν και παντοτινή διάρκεια επί καλή καταστάσει, την οποία ενοικιαζόμενος επείως δεν ήθελαν έχει ένεκα του πρόσκαιρου των ενοικιαστών, αφορώντων μόνον το ίδιο συμφέρον και ουχί του μονιδρίου, ως παρετηρήθη πολυχρονίως παρά των προκατόχων, οι οποίοι ηκολούθησαν τον τρόπον τούτον της ενοικίασεως συμφερότερον, εγκριθέντα και παρά της εκκλησίας". Για την ιστορία ας αναφερθεί ότι με το συγκεκριμένο έγγραφο το Δαμάνδριον ενοικιάζεται στον ιερομόναχο Προκόπιο, ο οποίος υποχρεούται να αποδίδει κάθε χρόνο στη Μητρόπολη ποσόν 770 γροσίων.

5. 1863: Δεν γνωρίζουμε μέχρι πότε διήρκεσε η περίοδος των παχειών αγελάδων για τη Μονή. Στα μέσα του 19ου αιώνα πάντως η αδελφότητα και η γενικότερη κατάστασή της παρουσιάζεται ισχνή. Το 1863 ο Γεώργιος Αριστείδης γράφει στο βιβλίο του "Τετραλογία πανηγυρική" ότι στη Μονή διέμενε τότε ένας ιερομόναχος και δυο-τρεις μοναχοί, παρουσιάζοντας έτσι την εικόνα της καταπτώσεως του μοναστηριού, που τελικά οδήγησε στην ερήμωσή του. Σημαντική μορφή που έζησε στο χώρο του Δαμανδρίου ήταν ο πατέρας Αμβρόσιος Λεβέντης, ιερο-

μόναχος που καταγόταν από τον Πολιχνίτο. Είχε γεννηθεί το 1870 και είχε τελειώσει την Β' τάξη Γυμνασίου. Χειροτονήθηκε διάκονος το 1891 στη Μάδυτο της Μικράς Ασίας από τον Μητροπολίτη Νευροκοπίου Νικηφόρο και ιερέας στις Νέες Κυδωνίες από το Μητροπολίτη Μυτιλήνης το 1900. Υπηρέτησε ως ιερέας στον Πολιχνίτο, τη Βρίσα και το Πλωμάρι. Χειροτονήθηκε πνευματικός και πηγαίνονταν σε όλα τα χωριά της περιοχής μέρα-νύχτα με τα πόδια μέχρι τα βαθιά γεράματα του. Στο πατρικό του αγρόκτημα, κάτω από την εκκλησία του Δαμανδρίου, είχε το σπιτάκι του, μισογκρεμισμένο σήμερα. Στο Δαμάνδρι που τον είχε ο Δεσπότης διαχειριστή της περιουσίας, φιλοξενούσε πολύ κόσμο και τον καιρό του πολέμου που είχαν φύγει οι άνθρωποι από τα μέρη τους, πήρε πολλούς φτωχούς και τους έδωσε δουλειά στα κτήματα του μοναστηριού, για να βγάλουν τα έξοδά τους. Υπάρχουν πολλές μαρτυρίες ανθρώπων της περιοχής ότι έκανε θαύματα θεραπεύοντας αρρώστους και ότι έκλαιγε, όταν προσεύχονταν ή λειτουργούσε.

6. 1933: Τα ημίμετρα δεν απέδωσαν καρπούς και το μοναστήρι διαλύθηκε. Η ερήμωσή του ανάγκασε το 1933 την Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος να χαρακτηρίσει το Δαμάνδριον Μητροπολιτικό αγρόκτημα, ορίζοντας ταυτόχρονα ότι τα έσοδα από τη διαχείριση του θα διατίθενται σε αγαθοεργίες.

7. Γηροκομείο: Μετά τη διάλυση της Μονής, η Μπ-

τρόπολη αξιοποίησε τους χώρους στεγάζοντας γηροκομείο, το οποίο λειτούργησε από το 1958 μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '80, παρέχοντας φιλοξενία σε πολυάριθμους ηλικιωμένους της γύρω περιοχής. Τα τελευταία χρόνια η Μονή επανασυστήθηκε και λειτούργησε ως γυναικείο μοναστήρι συνεχίζοντας την ιστορία αιώνων.

8. Από το 2005 λειτουργεί ως ανδρικό μοναστήρι. Στο μοναστήρι εκτός από τα περίπου 561 στρέμματα γης που του ανήκουν, ανήκουν και τα εξής εκκλησάκια τα οποία έχουν κάποια αρχαιολογική σημασία: Αγία Μαρίνα με παλιά αρχιτεκτονικά μέλη, Άγιος Βασίλειος ερείπια βυζαντινού ναΐσκου, Αγία Παρασκευή με εντοιχισμένα παλιά αρχιτεκτονικά μέλη, Άγιος Γεώργιος ερείπια με παλιά αρχιτεκτονικά μέλη και οι Μυροφόροι, ερείπια βυζαντινού ναΐσκου και σαρκοφάγος.

ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Ήδη από τις πρώτες μέρες της εγκατάστασής του ο νυν Αρχιμανδρίτης άρχισε να εργάζεται σκληρά, ώστε να επαναφέρει το μοναστήρι στην παλιά του αίγλη, να γίνει ο χώρος όπου οι πιστοί θα κατέφευγαν, για να προσευχηθούν ήρεμα και κατανοητικά. Έχουν γίνει σημαντικά βήματα προς την κατεύθυνση αυτή. Έγιναν εργασίες στο πίσω μέρος της εκκλησίας, ώστε να εμποδίζονται τα νερά της βροχής να μπαίνουν στο ναό και να δημιουργεί η υγρασία

πρόβλημα στις τοιχογραφίες ιδιαίτερο. Παράλληλα έγινε αποκατάσταση του πέτρινου δαπέδου του ναού, αλλά και διάφορες άλλες εργασίες για τη συντήρηση του χώρου γενικότερα. Αντικαταστάθηκε το εξωτερικό επίχρισμα του ναού (σοβάς) με καινούργιο, αλλά με πλήρη σεβασμό στην παράδοση τόσο ως προς τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν όσο και ως προς τον τρόπο εργασίας. Το πιο σημαντικό όμως έργο είναι η συντήρηση των τοιχογραφιών η οποία γίνεται από αρχαιολόγο του υπουργείου πολιτισμού. Επιπλέον αντικαταστάθηκε το δάπεδο της αυλής, κατασκευάστηκε πέργκολα, μετατράπηκαν οι πρώην αποθήκες σε τραπεζαρία. Ανακαινίστηκε το αρχονταρίκι και τα κελιά των μοναχών και συγχρόνως ανακαινίστηκαν και τα κελιά στην αυλή, για να υπάρχει δυνατότητα φιλοξενίας και διαμονής των επισκεπτών.

Πολλοί πιστοί από όλες τις γωνιές του νησιού επισκέπτονται το μοναστήρι, το οποίο λειτουργεί κάθε Σάββατο πρωί και τις μεγάλες γιορτές της χριστιανισμένης. Επίσημη γιορτή προς τιμήν της Θεοτόκου επικράτησε να γίνεται πρωί και τις μεγάλες τα τελευταία χρόνια στις 23 Αυγούστου στα εννιάμερα της Κοίμησης της Θεοτόκου. Την παραμονή της μέρας αυτής ψάλλοντας τα εγκώμια της Παναγίας γίνεται και περιφορά της εικόνας στην αυλή του μοναστηριού, ενώ το πρωί πανηγυρική Θεία Λειτουργία. Εδώ και πολλά χρόνια έχει επικρατήσει η συνήθεια να γίνεται εορταστική Θεία Λειτουργία και την ημέρα του "Σωτήρος" στις 6 Αυγούστου. Αυτό καθιερώθηκε από τον ιερωμένο, που ήταν υπεύθυνος της λειτουργίας του μοναστηριού αλλά και εφημέριος των Βασιλικών, όταν καταστράφηκε ένα μικρό εκκλησάκι του "Σωτήρος", που βρισκόταν δίπλα στο μοναστήρι. Για αυτό οι κάτοικοι των Βασιλικών θεωρούν ότι η Θεία Λειτουργία τη μέρα αυτή γίνεται προς τιμήν της δικής τους ενορίας. Κάτοικοι του Πολιχνίτου μας ανέφεραν, όμως, ότι η καθιέρωση έγινε από τον πατέρα Λεβέντη και καμία σχέση δεν έχει η ενορία των Βασιλικών.

Βασική πηγή άντλησης υλικού αποτέλεσε η εξαιρετική εργασία το 2007-2008 των μαθητών του Λυκείου Πολιχνίτου με υπεύθυνους καθηγητές Μάρκου Δημήτρη, μαθηματικού και Σαλαμάρα Βάσως, φιλόλογου.

I. ΨΑΝΗΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

Εν Ιερά Μονή Κοιμήσεως Θεοτόκου Δαμανδρίου
14/07/2020

Ός γνωστόν, η Ιερά Μονή θεωρείται μνημείο του 12ου αιώνας ως ενοριακός ναός με αλλαγή χρήσης στα μέσα του 16ου αιώνα ανδρώα Ιερά Μονή, η οποία, όμως το 18ο αιώνα λόγω έλλειψης μοναχών έπαψε να λειτουργεί. Το 2005 18/12 ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μυτιλήνης μου ανέθεσε την ηγουμενία της μονής και από τότε μέχρι σήμερα λειτουργεί ασταμάτητα. Βέβαια, όταν ανέλαβα την Ιερά Μονή, παρέλαβα ένα μοναστήρι σε πλήρη εγκατάλειψη και ερήμωση με το μεν καθολικό της Μονής σε άθλια κατάσταση, οι τοιχογραφίες και το τέμπλο σε άθλια κατάσταση και με μεγάλη εισροή νερών. Με τη βοήθεια της Παναγίας, η οποία πιστεύω ότι με στήριξε στα πρώτα μου βήματα και στέλνοντας μου τους κατάλληλους ανθρώπους, όπως τον Στρατή Νικέλλη, βοήθησε, ώστε να βρεθούν οι κατάλληλοι άνθρωποι από το Υπουργείο Πολιτισμού και έτσι να γίνει ένα μεγάλο έργο συντήρησης και αποκατάστασης των τοιχογραφιών, αισθητικής αποκατάστασης αλλά και του τέμπλου, το οποίο είναι μικρό μεν αξιόλογο δε, και συγχρόνως συντηρήθηκε η στέγη και το δάπεδο στο οποίο έγιναν στραγγιστικά έργα, για να μην υπάρχει εισροή νερού, παρά μόνο το Αγίασμα το οποίο είναι ελεγχόμενο, χωρίς να δημιουργεί βλάβες στο ναό. Μετά το πέρας των εργασιών του ναού με τη βοήθεια των ευλαβών προσκυνητών και κατοίκων των τριγύρω χωριών και με ένα μέρος της μισθοδοσίας μου συντηρήσαμε τη μικρή πτέρυγα των κελιών και δημιουργήσαμε τρία κελιά για μοναχούς και ακριβώς από κάτω διαμορφώσαμε τον ισόγειο αυτό χώρο σε χώρο τρα-

πεζαρίας και φιλοξενίας. Στη συνέχεια ξεκινήσαμε έργα και παρεμβάσεις στο χώρο του μέχρι πρότινος Συνοδικού το οποίο μετατρέψαμε σε χώρο Ηγουμενία, γραφείο, δύο χώρων ύπνου, αρχονταρίκι, κουζίνοτραπεζαρία των Πατέρων και ακριβώς στον από κάτω χώρο του παλαιού ελαιοτριβείου της Μονής, στα σημερινά χρόνια στάβλος, τον διαμορφώσαμε ως χώρο προσωρινού εκκλησιαστικού μουσείου και έκθεση πετρωμάτων.

Βέβαια σε αυτό το χώρο υπήρχε και η αμέριστη βοήθεια της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης με ένα μικρό κονδύλι που μας δόθηκε για τη διαμόρφωση του χώρου η οποία Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση μετά από παράκληση μας βοήθησε και στη διαμόρφωση του αγροτικού δρόμου σε τσιμεντόδρομο.

Συνεχίζοντας τις δράσεις αποκατάστασης και συντήρησης των χώρων, γιατί οι ανάγκες με τα χρόνια αυξάνονται, κάναμε κάποιες παρεμβάσεις στις δεξαμενές ύδρευσης, δημιουργώντας δύο δεξαμενές και στο χώρο φιλοξενίας πιστών, ως γνωστόν. Έτσι ένα χώρο από το παλιό γηροκομείο που λειτουργούσε τον διαμορφώσαμε ως ξενώνα, στο οποίο σήμερα μπορούμε να φιλοξενήσουμε εννιά, δέκα άτομα και ήδη εδώ και αρκετά χρόνια φιλοξενούμε ομάδα παιδιών από το αρχαιολογικό τμήμα Πανεπιστημίου Ρεθύμνου το οποίο κάνει ανασκαφές στην περιοχή του Λισβορίου και πιο συγκεκριμένα για ένα μήνα το καλοκαίρι. Συγχρόνως, κάνουμε παρεμβάσεις και στο Μετόχι της Μονής, τον Άγιο Γεώργιο στα Μελαντά. Έχουμε ανακαινίσει τους ξενώνες και κάποιες μικρές παρεμβάσεις στο καθολικό και στους υπόλοιπους χώρους.

Ός Ηγούμενος της Μονής μέλημά μου είναι να φροντίζω τους όποιους Πατέρες βρίσκονται για την πνευματική τους καθοδήγηση. Για αυτό και προσπάθησα να φτιάξω αυτούς τους χώρους, για να αναπαύονται πνευματικά στο μοναστήρι μας. Το μοναστήρι μας αυτό έχει βγάλει

αρκετούς Πατέρες οι οποίοι βέβαια δεν εγκαταβιούν σήμερα στο μοναστήρι, αλλά εξυπηρετούν τον Άγιο Παύλο Πολιχνίτου, την ενορία του Σταυρού, την Ιερά Μονή Λειμώνος της Μητροπόλεως Μηθύμνης. Ενώ στο μοναστήρι εγκαταβιούμε δύο Πατέρες, θα ήθελα να δω το μοναστήρι γεμάτο, αλλά ο Θεός γνωρίζει και εύχομαι να έρθει μετά από εμένα μία αδελφότητα να εγκαταβιώσει και να συνεχιστεί το πνευματικό έργο της Μονής. Εγώ ασχολήθηκα με το υλικό έργο, για να μπορέσει να είναι λειτουργικό το μοναστήρι σήμερα, ώστε η επόμενη αδελφότητα να μπορέσει να ασχοληθεί με το πνευματικό έργο που είναι το πιο σημαντικό για ένα μοναστήρι.

Θέλω βέβαια να ενημερώσω και να γνωρίζω ο κόσμος ότι μετά την εγκατάλειψή του απωλέσθη η κτηματική περιουσία του Μοναστηριού και σήμερα το μοναστήρι δεν διαθέτει καθόλου περιουσία από την παλαιά κραταιά περιουσία του και η μόνη που του απέμεινε είναι τα κτήρια εντός της Μονής.

Παρέλειψα βέβαια να αναφέρω ότι έχουμε κάνει προσπάθειες να ανακαινίσουμε όλο το παλαιό κτήριο του γηροκομείου και να το μετατρέψουμε σε ξενώνα σε συνεργασία με την περιφέρεια Βορείου Αιγαίου και έτσι, όταν θα γίνει λειτουργικό το κτήριο, θα μπορούμε να φιλοξενήσουμε τριάντα προσκυνητές. Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να σας ευχαριστήσω που βοηθάτε, για να προβληθεί και να αναδειχθεί η Μονή.

Με αγάπη Χριστού

Ο Ηγούμενος

Αρχιμ. Μιχαήλ Τυροπόλης

ΕΞΩΚΚΛΗΣΙΑ

Όπως όλα τα νησιά του Αιγαίου Πελάγους, έτσι και το δικό μας νησί, είναι γεμάτο εξωκκλήσια και τόπους λατρείας. Συμμετοχή σε αυτό τον θησαυρό της θρησκευτικής παράδοσης έχει και ο δικός μας τόπος ο Πολιχνίτος.

Τα πολλά και διάσπαρτα στο χώρο εξωκκλήσια φωτογραφίζονται και μαζί με τα απαραίτητα σχόλια προβαλλονται από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Η πρωτοβουλία αυτή, η οποία έχει ιδιαίτερη απήχηση στους συγχωριανούς μας, ανήκει στο συγχωρινό μας Μπάμπη Σαλατάρα στον οποίο πολύτιμη βοήθεια προσφέρουν ο Γιώργος Καρακλάς και άλλοι συγχωριανοί μας με πολλή προθυμία.

Σκοπός αυτής της προσπάθειας είναι να δημιουργηθεί ένα ηλεκτρονικό αρχείο το οποίο θα διαφυλάσσει όλο αυτό το αξιόλογο υλικό, δηλωτικό της πολιτισμικής ταυτότη-

τας του τόπου μας.

Ευχόμαστε και ελπίζουμε ότι θα αξιοποιηθεί αυτό το αρχείο στο μέλλον από τους αρμοδίους φορείς και προσώπα, όταν με το καλό ολοκληρωθεί.

Προς το παρόν εμείς από την εφημερίδα μας θα ξεκινήσουμε να προβάλλουμε σε κάθε έκδοση τμηματικά ένα ή περισσότερα εξωκκλήσια, για να ενημερώνονται και όσοι συγχωριανοί μας δεν παρακολουθούν τα ηλεκτρονικά μέσα.

Σ' αυτό το φύλλο προβάλλουμε το εξωκκλήσι της Τραπευργιάς όπως παρουσιάστηκε από τους μαθητές του Γενικού Λυκείου Πολιχνίτου, στην ενδιαφέρουσα εργασία τους με τίτλο «Μοναστική ζωή στον Πολιχνίτο» στα πλαίσια περιβαλλοντικής εκπαίδευσης με υπεύθυνους καθηγητές την κ. Σαλατάρα Βάσω, φιλόλογο και τον κ. Μάρκου Δημήτρη, μαθηματικό.

Δ.Σ.

ΑΡΧΙΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΜΙΧΑΗΛ (Τραπευριά)

Η Τραπευριά ή Τραπεριά ήταν μια πολυάνθρωπη περιοχή του Πολιχνίτου, απ' όπου οι κάτοικοι της έφυγαν και εγκαταστάθηκαν στον Πολιχνίτο λόγω των πειρατών. Μέχρι το 1940 πολλοί εργαζόνταν στα κτήματα τους εκεί και η περιοχή είχε έντονη ζωή. Η παράδοση αναφέρει ότι η περιοχή ονομάστηκε έτσι διότι εκεί υπήρχαν 30 πύργοι. Όμως δεν υπάρχουν ίχνη για πύργους (τετραπύργια ή τριπύργια). Σωστότερη φαίνεται η άποψη ότι Τραπευριά (Λεσβιακή παραφθορά) προήλθε από Τρανς-Πειραία (Πέρασμα-Η περιοχή αυτή μέχρι τα Βατερά ήταν «Πειραία γη»)

Σίγουρο είναι ότι όλη η περιοχή είχε γνωρίσει μεγάλη άνθιση από τον 7^ο αι. με τεράστιες εκκλησίες και μοναστήρια. Κύρια εκκλησία ήταν του Ταξιάρχη που λειτουργούσε σαν μονή. Θρυλείται ότι πρόκειται για το μοναστήρι του αρχιστρατήγου Μιχαήλ, του επονομαζόμενου Ακρονησιώτη, το οποίο υπάρχει σε γραπτή πηγή του 1324. Καταστράφηκε όμως από τους Τούρκους και τους Αγαρηνούς και έμεινε μόνο ένα μέρος του δεξιού τοίχου. Πάνω στα θεμέλια της παλιάς εκκλησίας ξαναχτίστηκε, όπως αναφέρει η παράδοση, από ναυαγούς Αρμένιους το

38

δάπεδο από πλάκες συνολικά μήκους 7,5 και πλάτους 5 μέτρων. Βόρεια βρίσκεται το εκκλησάκι του Αγίου Ισιδώρου με δάπεδο από κεραμικές πλάκες, μια πελώρια τετράγωνη πέτρα, που δεν υπάρχει πια, με

παράδοση γυναικείου μοναστηριού που είχε στην κυριότητα του απέραντη περιοχή με τους βοσκότοπους του Όργαλου και χιλιάδες αιγοπρόβατα και μελίσινα.

Τα τελευταία χρόνια τα μέλη του Πολιτιστικού συλλόγου Πολιχνίτου

σεβόμενα τις παραδόσεις του τόπου μας, προσπάθησαν να αναβιώσουν το πανηγύρι που γινόταν προς τιμήν του Αγίου. Την παραμονή της ημέρας που γιορτάζει ο Άγιος (7 Νοεμβρίου) γίνεται εσπερινός και στη συνέχεια προσκυνητές

«μανέστρα με κρέας» που αντικατέστησε το παραδοσιακό κισκέκ. Κάτω δε από το μεγάλο δέντρο στήνεται γλέντι με παραδοσιακή μουσική.

Ένα ακόμα μοναστήρι λέγεται ότι υπήρχε στα Τσίγια (στο δρόμο για τη παραλιακή τοποθεσία Πλάκες). Εκεί υπάρχει το εκκλησάκι του Αγίου Ανδρέα και εκεί θεωρείται ότι υπήρχε μοναστήρι αφιερωμένο στον Άγιο Ανδρέα της Κρήτης. Εδώ τα «αποδεικτικά» στοιχεία είναι οι διηγήσεις των μεγαλύτερων για σωζόμενα ερείπια κελιών.

σημερινό εκκλησάκι του αγίου και κοιτάζει νοτιο-ανατολικά. Κατά την παράδοση ένας από αυτούς τους Αρμένιους από χτύπημα στο κεφάλι έχασε το φως του και μόλις πλύθηκε στη βρύση είδε. Αυτό το θεώρησε θαύμα και γι' αυτό έχτισε την εκκλησία

Σύμφωνα με άλλη μαρτυρία ένας Αρμένιος ναυαγός, μετά από μεγάλη ταλαιπωρία στη θάλασσα σώθηκε φτάνοντας στην περιοχή της Τραπευριάς. Είπε στους κατοίκους ότι είχε το παιδί του άρρωστο και εκείνοι του πρότειναν να το τάξει στον Ταξιάρχη και θα γίνει καλά. Πράγματι το παιδί έγινε καλά και έτσι τιμώντας τον Άγιο έχτισε την εκκλησία με το ιερό να κοιτάζει νοτιοανατολικά αντί ανατολικά.

Μέσα στην εκκλησία υπάρχουν δύο τοιχογραφίες, η μία προς τιμήν του Ταξιάρχη και η άλλη του Αγίου Φιλίππα που είναι προστάτης των

ζευγάνων, μιας και στην περιοχή ήταν οι περισσότεροι ζευγάνες.

Την ημέρα της γιορτής του Αγίου με το σιτάρι που πρόσφεραν και με το μοσχάρι που έσφαζαν έφτιαχναν το παραδοσιακό «κισκέκ» και το μοίραζαν σε όλους τους παρευρισκόμενους.

Κάτω από την πελώρια πανάργαη τετραμύθα έκαναν γλέντι με τραγούδια παίζοντας «ντενεκέ», για να τιμήσουν τον Άγιο Ταξιάρχη και τον Άγιο Φίλιππα, ώστε να τους βοηθήσουν και να έχουν καλή σοδειά.

Πολύ κοντά υπάρχουν χαλάσματα μικρών ξερολιθιών, δύο εκκλησάκια, του Αγίου Γεωργίου και Αγίου Δημητρίου. Νότια είναι η Αγία Παρασκευή με νεκροταφείο που ξαναχτίστηκε το 1910 πάνω σε

39

Σύμφωνα με τον εξαιρετο Πολιχνιάτη λαογράφο ερευνητή και συγγραφέα Χαρίλαο Καράτζανο στη θέση αυτή υπήρχε παλιότερο μοναστήρι προς τιμήν του Αγίου Γεωργίου (γι' αυτό και οσιογεωργίτες οι μοναχοί του). Σ' αυτό το μοναστήρι φιλοξενήθηκε ο Επίσκοπος Κρήτης Ανδρέας κατά το πέρασμά του από το νησί και φεύγοντας για την Κρήτη πέθανε και θάφτηκε στη Σκάλα Ερεσσού. Ύστερα απ' την αγιοποίησή του και επειδή κατά την εκεί παραμονή του ο κόσμος είχε εντυπωσιαστεί από το ήθος του, χτίστηκε μεγάλη εκκλησία στο όνομά του και έγινε το κύριο πρόσωπο στο οποίο απέδιδαν τιμές και προέκειμαν προσευχές οι μοναχοί και γι' αυτό το μοναστήρι αναφέρεται σαν μοναστήρι του Αγίου Ανδρέα.

Για την Τραπευριά θα επανέλθουμε.

Η Τραπευριά, όπως τη φωτογραφίζουν μαζί με άλλα εξωκκλήσια, ο Μπάμπης Σαλατάρας και οι φίλοι του.

41

Ο ΕΛΛΗΝΑΣ ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΣ

Χιλιάδες χρόνια αρμένιζες
με τ' άστρα για πυξίδα.
Του Ποσειδώνα ημέρωσες
την τρίαινα! Σε είδα...

Στενά των νήσων τα όρια
και πώς να κρατηθείς;
Στήνεις με κορμούς νεώρια
και με σχεδία θα πορευτείς!

Σε πέλαγα κι ωκεανούς
με μόχθο και με ιδρώτα
το δέος σου έκτισε Ναούς,
μετάδωσες τα Φώτα!

Από παλιά ως τα σήμερα
οι δόξες σου ουκ ολίγες:
Ξεκίνησες με τρίαινα,
Και μ' Άν Νικόλα πήγες!

Τα δυο κουπιά στα χέρια σου,
γίναν πανιά στην πλώρη.
Προπέλα είχε η πρύμνη σου,
μα χύμηξες σαν δόρυ!

Στα πέρατα έφτασες του νου
με άστρο την Ελπίδα!
Το πάρε-δώσε σου παντού,
μα το Αιγαίο η Πατρίδα!

Άλλοτε πλώρη γι' άγνωστα
κι άλλοτε πλούτη πρύμα.
Φορές τα μάτια άπληστα:
Σε γέλαγε το χρήμα!

Μα σαν επάταγες στεριά,
ξέχναγες τους Αγώνες...
Παντού σ' απάντεκε Αγκαλιά:
Σειρήνες και Γοργόνες!

Νίκησες τόσες θάλασσες,
πάλεψες με το κύμα,
με πίκρες κι αίμα ανάκατες,
χαθήκαν τόσοι, κρίμα!

Κι αν η στεριά σε προσκαλεί,
αφού έχεις χιόνια στα μαλλιά σου,
στα πέλαγα ακόμα αντιλαλεί,
σαν από πχώ η λαλιά σου!

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΠΟΥΜΠΡΟΣ

ΕΔΩ ΕΙΜΑΙ!

Εδώ είμ' ακοίμητος φρουρός,
ακρίτας του Αιγαίου,
της πίστης πρόμαχος θερμός
του υψηλού του ωραίου,
δημοκρατίας μαχητής
ελευθερίας λάτρης,
«εις αιωνός, δε, άριστος
αμύνεσθαί περί πάτρης»
αυτό είναι ο φάρος μου
και ιστορίας δάδα
η δύναμη, το θάρρος μου
και μάνη η Ελλάδα.
Προσκύνημα η Αγία Σοφία
για τη Χριστιανοσύνη
κι όλου του κόσμου σύμβολο
είναι κι έτσι θα μείνει.
Σουλτάνοι δεν υπάρχουν πια
μήτε και γιαταγάνια,
Ελλάδα και Αγία Σοφία
κι οργή απ' τα ουράνια!

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΧΑΤΖΗΜΑΝΩΛΗΣ

ΚΛΗΔΟΝΑΣ

ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΨΑΝΗ
ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ - ΛΟΓΟΓΡΑΦΟΣ

Ο Κλήδονας είναι προχριστιανικό έθιμο, που στηρίζεται στην αντίληψη ότι τα άστρα επιδρούν στη ζωή των ανθρώπων γενικά. Οι εκδηλώσεις του εθίμου συνδέονται με τις θερινές τροπές του ήλιου και έχουν περιεχόμενο καθαρτικό και μαγικό. Μέσα από αυτές επιζητούν οι κοπέλες που παίρνουν μέρος (αλλά και οι άντρες) να δουν την τύχη τους. Μαζί όμως με τους νεότερους συνήθιστηκε να παίρνουν μέρος και οι μεγαλύτερης ηλικίας. Έτσι κατάντησαν οι εκδηλώσεις αυτές να έχουν και ψυχαγωγικό χαρακτήρα, μία και στις μικρές επαρχιώτικες κοινωνίες είναι λιγοστές οι εκδηλώσεις διασκέδασης προπαντός για τις γυναίκες.

Την παραμονή το βράδυ (23 Ιουνίου) βάζουν σε ένα δοχείο νερό και μέσα ρίχνει ο καθένας ένα μικρό αντικείμενο αντιπροσωπευτικό του (κουμπί, δαχτυλίδι και τα λοιπά) σκεπάζουν το δοχείο με κόκκινο πανί και το αφήνουν (στο άστρο) όλη τη νύχτα. Το βράδυ της 24ης Ιουνίου αρχίζουν οι εκδηλώσεις.

Πρώτα ανάβουν φωτιές και πηδούν τα "κάψαλα". Καθένας που πηδάει κρατάει μία πέτρα στο κεφάλι και ένα σιδερένιο αντικείμενο στη μέση του και λέει την επωδό: "Σίδηρο στη μέση μου, πέτρα στο κεφάλι μου". Μετά ανοίγεται ο Κλήδονας. Βάζουν στο κεφάλι ενός μικρού παιδιού κόκκινο μαντήλι και του αναθέτουν να βγάξει ένα ένα τα αντικείμενα από το δοχείο με το νερό. Πριν από την εξαγωγή κάθε αντικειμένου λένε ένα τραγούδι, εναλλάξ, ένα καλό (με επαινετικό περιεχόμενο) και ένα κακό (με ψεύτικο και σκωπτικό περιεχόμενο). Το περιεχόμενο του τραγουδιού "στολίζει" αυτόν στον οποίο ανήκει το αντικείμενο, που θα βγάλει στη συνέχεια το παιδί. Επειδή συνήθως τώρα τελευταία λέγονται μόνο "παλιοτραγούδα" ξεσπώνεται ο κόσμος από τα γέλια και τις φωνές.

Ακολουθούν δίστιχα τραγούδια:

1. Ανοίξετε τον Κλήδονα και στρώστε τα βελούδα.
Για να περάσει ο βασιλιάς με τη βασιλοπούλα.
2. Ανοίξετε τον Κλήδονα και στρώστε τα χαράρια,
για να περάσει ο βασιλιάς με τα στραβά ποδάρια.
3. Ανοίξετε τον Κλήδονα και στρώστε τα κρομμύδια,
για να περάσει ο βασιλιάς με τα μεγάλα α...
4. Ανοίξετε τον Κλήδονα και στρώστε τις ψάθες

και αν δεν μας δώσετε μ... να σας το φάνε οι κάτες.

5. Ανοίξετε τον Κλήδονα να βγει η χαριτωμένη,
να βγει η ψ... με το μαλλί σαν νύφη στολισμένη.

Άλλα τραγούδια

1. Μια σκουριασμένη κλειδαριά που έχασε το κλειδί του,
και σήμερα παντρεύεται και παίρνει το παιδί του.
2. Έχεις κορμί σαν πλάτανο και μέση ριπανένια
και μούρη σαν του σάλιακα και μύτη δουξαρένια.
3. Έχεις κόρη, μαύρα μάτια, μαύρα σαν την ελιά
και όποιος τα γλυκοφιλήσει Χάρο δε φοβάται πλια
4. Τα μάτια σου τα μαύρα δεν τα έχει άλλη καμιά
μήτε στην Πόλη μέσα, μήτε στο Γαλατά
5. Από τα μάτια φαίνεται πως αγαπάς τα σύκα,
θα σου φυτέψω μια συκιά στου κ... την τρύπα
6. Άσπρη είσαι και άσπρα φορείς άσπρη είναι η φορεσιά σου
άσπρα λουλούδια πέφτουν από την περπατησιά σου
7. Νά 'μνταν πέτρα της αυλής να μι κατουρεί του μ...
8. Ο ήλιος και το φεγγαράκι συμφωνήσανε τα δυο
να αγοράσουν τη 'μορφιά σου με της Βινιτιάς του βιό
9. Είδα μαύρα γρούνια, είδα και ψαρά,
σαν εσένα γρούνα εν είδα πουθενά.

Συμβολισμοί πραγμάτων και ενεργειών:

1. Το νερό και η φωτιά θεωρούνται ως μέσα καθαρμού από αρχαιολόγους χρόνων.
2. Τα άστρα επιδρούν (καλώς ή κακώς) πάνω στους εκπροσωπούμενους από τα αντικείμενα που εκτίθενται στο "άστρο".
3. Το κόκκινο χρώμα σύμβολο της χαράς και αποτρεπτικό της δυστυχίας, δίδωνει το κακό και δια μαγείας θα φέρει το καλό στους ανθρώπους.
4. Το σίδηρο και η πέτρα, ερχόμενα σε επαφή με το σώμα και με την επίδραση της ευχής που γίνεται συγχρόνως, θα φέρουν την υγεία τους ανθρώπους.

Το Λύκειο και το Γυμνάσιο Πολιχνίτου συνεχίζουν να δηλώνουν εμφαντικά «παρών» και να αποτελούν πόλο πολιτισμού και προβληματισμού για την περιοχή μας. Αυτή τη φορά Σχολείο, Δήμος, και Πανεπιστήμιο, σε μία αγαστή συνεργασία για τους κινδύνους που ο σύγχρονος άνθρωπος προκαλεί στο ευρύτερο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον. Χαιρόμαστε και καμαρώνουμε.

ΤΟ Δ.Σ.

Ανθρωπογενείς περιβαλλοντικοί κίνδυνοι στην περιοχή μας

Με αφορμή το πρόγραμμα ERASMUS+, «Κοινωνίες, Περιβάλλον, Κίνδυνοι», η ομάδα μαθητών και καθηγητών του Λυκείου Πολιχνίτου ξεκίνησε μια υποτιτλοδη έρευνα προκειμένου να μελετήσει τα σημαντικότερα περιβαλλοντικά προβλήματα της περιοχής. Κατά τη διάρκεια αυτής της έρευνας, από τη μελέτη σχετικών άρθρων και επιστημονικών πορισμάτων, προέκυψαν απορίες και προβληματισμοί των παιδιών.

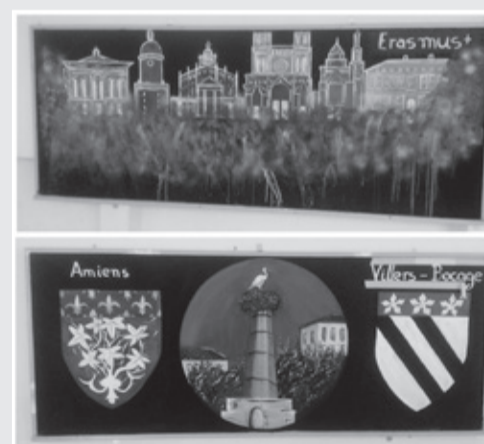
Οι ερωτήσεις ήταν καταγεγραμμένες: "Γιατί ο Πολιχνίτος δεν έχει νερό το καλοκαίρι;" "Από πού υδρεύεται;" "Τι συμβαίνει με την υπεραλίευση των ολοθούρων;" "Γιατί η Λέσβος κινδυνεύει με ερημοποίηση;" "Τι ποσοστά των απορριμμάτων ανακυκλώνονται από τους κατοίκους της περιοχής μας;"

Προκειμένου λοιπόν να έχουμε σαφείς και έγκυρες απαντήσεις στα ερωτήματα αυτά αποφασίσαμε να διοργανώσουμε μια συζήτηση στο Πολύκεντρο με καλεσμένους – εισηγητές τους: Καλαμποκίδη Κώστα, Καθηγητή του Τμήματος Γεωγραφίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου, Ματσούκα Χρήστο, Επίκουρο Καθηγητή του Τμήματος Περιβάλλοντος του Πανεπιστημίου Αιγαίου, Τσιρτάη Γεώργιο, Καθηγητή του Τμήματος Οικονομολογίας και Θαλασσίων Βιοεπιστημών του Πανεπιστημίου Αιγαίου, Αλάνη Γεώργιο, Αντιδήμαρχο Οικονομικών και Γενική Αστυνομία, αντιδήμαρχο Πούτιτας Ζωής, ανοιχτή στο κοινό για υποβολή ερωτήσεων και διάλογο.

Την εκδήλωση πλαισίωσαν ο Σύλλογος Αλιέων, εκπρόσωπος του Αιμαναρχείου, τοπικοί φορείς, εργαζόμενοι στο Δήμο δυτικής Λέσβου, σύλλογοι και ομάδες. Προηγήθηκαν οι εισηγήσεις των Παι/μαζικών οι οποίοι ενημέρωσαν το κοινό για τις τελευταίες εξελίξεις και μελέτες σχετικές με τα προβλήματα της περιοχής και ακολουθήθηκε

Οι συμπεράσματα της εκδήλωσης αυτής ομαδοποιήθηκαν στην επιθυμία των πολιτών για ενημέρωση αλλά και ανάγκη καλλιέργειας οικολογικής συνείδησης στις νέες γενιές που θα καθορίσουν το περιβαλλοντικό παρόν και μέλλον του τόπου μας.

Ομάδα Erasmus+ Λυκείου και Γυμνασίου Πολιχνίτου

Δύο πρωτότυπες «γωνίες Erasmus» δημιουργήθηκαν στο κτίριο του Γυμνασίου και Λυκείου Πολιχνίτου όπου αποτυπώθηκαν με έναν πολύ ιδιαίτερο τρόπο σε πίνακες με διάφορα χαρακτηριστικά, εμβληματικά κτήρια, των γαλλικών πόλεων, της Amiens και του Villers-Bocage, που συμμετέχουν στο πρόγραμμα Erasmus+ με θέμα «Κοινωνίες, Περιβάλλον, Κίνδυνοι». Τους πίνακες μετά από αίτημα των δύο σχολείων ζωγράφισε ο καλλιτέχνης -ζωγράφος του Πολιχνίτου, κ. Καλαθάς Κωνσταντίνος, το οποίο ευχαριστούν δημόσια οι σχολικές κοινότητες του Γυμνασίου και Λυκείου Πολιχνίτου.

Τα δύο σχολεία συμμετέχουν τη διετία 2019-2021 σε ένα πρόγραμμα ανταλλαγής καλών πρακτικών στα πλαίσια του Erasmus+ σε συνεργασία με το Collège Les Coudriers από το Villers Bocage (Γαλλία) και το Lycée Jean-Baptiste Delambre, που εδρεύει στην Amiens της Γαλλίας. Τον Απρίλιο 24 παιδιά του Πολιχνίτου επρόκειτο να ταξιδέψουν στη Γαλλία, όμως λόγω της πανδημίας το ταξίδι αναβλήθηκε για τον Δεκέμβριο. Κατά την διάρκεια της επίσκεψης στην Γαλλία οι μαθητές θα πραγματοποιήσουν την θεματολογία «Κοινωνίες-Κίνδυνοι» και τα ελληνικά σχολεία θα επισκεφτούν βιωματικές μονάδες.

Ακολουθώντας 24 μαθητές των γαλλικών σχολείων με τους συνοδούς καθηγητές τους θα επισκεφθούν τον Πολιχνίτο την άνοιξη του 2021 και οι μαθητές θα πραγματοποιήσουν την θεματολογία «Περιβάλλον-Κίνδυνοι» και θα επισκεφθούν την τράπεζα σεισμού στο Μουσείο Φυσικής Ιστορίας στο Σίγρι αλλά και το χωριό της Βρύσας, που καταστράφηκε από τον σεισμό το 2017.

Ο «ΘΕΟΦΙΛΟΣ» 10 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΧΝΙΤΟ

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Ο "Θεόφιλος" επιστρέφει και σήμερα "πάντα θα επιστρέφει...!!" Παρακολουθούμε τα βήματα του από την εφηβεία και το πρώτο του ταξίδι από την Μυτιλήνη στη Σμύρνη για να βρει το δρόμο του και ακολουθώντας το όνειρό για την ζωγραφιά θα φτάσει μέχρι το Βόλο... το Πήλιο θα πολεμήσει για την πατρίδα τα οράματά του!

Ο ανεκπλήρωτος έρωτας για την Αθηνά... η απόρριψη... ο χλευασμός... η φτώχεια... είναι η καθημερινότητά του.

Η επιστροφή στη γενέτειρά και η λυτρωτική συνάντηση με τον Στρατή Ελευθεριάδη θα είναι η πρώτη αναγνώριση... η ουσιαστική δικαίωση όμως θα έρθει μέσα από τα ίδια του τα έργα!!

"ΘΕΟΦΙΛΟΣ"

του Θανάση Σκρουμπέλου
Σκηνοθεσία: Νίκος Βερλέκης.

Σκηνικό - κοστούμι:

Ανθή Σοφοκλέους

Μουσική επιμέλεια:

Δημήτρης Κοντογιάννης

Φωτισμοί - Φωτογραφίες - τρέιλερ:

Τσβετομιρ Τσανκοβ

Στο ρόλο του Θεόφιλου ο Θεodorής Προκοπίου.

Φωτό Ζούρος Χρήστος.

ΜΕΤΕΜΦΥΛΙΑΚΕΣ ΕΛΠΙΔΕΣ

Πάνω σειρά από αριστερά προς τα δεξιά: Αναστασιάδης (+), Τσάτσος Γεώργιος, Χατζόγλου Παν., Κωστομοίρης, Χιωτέλλης Χαρ., Ζούρος Χρήστος, Καρασιδεράς, Πιττός Παν., Σάκης Τιμολέων.

Κυβέλια 1951: Μόλις βγήκαμε από τον εφιαλτικό και εθνοκτόνο εμφύλιο. Όμως η θέα της φωτογραφικής μηχανής και τα νιάτα αλλάζουν τις διαθέσεις των ανθρώπων. Όλα τα λεφτά βέβαια είναι τα κουρεμένα "εν χρω" (γουλί) κεφαλάκια και το ξεχωριστό από το καθένα αλλά επαγγελματικό! ύφος των πιτσιρικάδων. Το γλυκύτατο κοριτσάκι με το μισοφορτωμένο γαϊδουράκι συμπληρώνει το ντεκόρ. Το υπομονετικό υποζύγιο, προέκταση του ανθρώπου αναγκαία και συμβατική συνύπαρξη, έχει και αυτό το χώρο του... στα μετόπισθεν. Κανέναν δεν ενοχλεί η παρουσία του, γιατί αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της ζωής όλων. Και η ζωή συνεχίζεται...

Ι. ΨΑΝΗΣ

ΦΩΤΟ Κ. ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

Η Νυφίδα καθαρίστηκε, οργανώθηκε με καταιωνιστίρες (ντουζιέρες), καμπίνες, θέσεις ΑΜΕΑ, και το κυριότερο, κυματίζει στην ακτή της η Γαλάζια Σημαία. Νυφούλα... Αλλά και η Σκάλα την ίδια οργάνωση έχει.

Οι ακτές μας ομορφαίνουν. Μακάρι να γεμίσουν και από κόσμο, για να τις απολαύσουν...

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΖΟΥΡΟΥ, ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΚΑΙ ΔΙΕΘΥΝΤΗ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΑΠΟΛΙΘΩΜΕΝΟΥ ΔΑΣΟΥΣ ΣΙΓΡΙΟΥ, ΣΤΟΝ ΙΓΝΑΤΗ ΨΑΝΗ

Η παρουσία των ηφαιστειακών πετρωμάτων συνδέεται με την έντονη ηφαιστειακή δραστηριότητα και το μεγάλο αριθμό ηφαιστειών. Οι ηφαιστειακές εκρήξεις προκάλεσαν την εκτόξευση τεράστιων ποσοτήτων στάχτης και άλλων ηφαιστειακών υλικών που σκέπασαν την βλάστηση και συνέβαλλαν στην απολίθωση των δένδρων. Με την διαδικασία αυτή δημιουργήθηκαν οι απολιθωμένοι κορμοί δένδρων ηλικίας 18 περίπου εκατομμυρίων ετών που συναντώνται στην περιοχή του Πολιχνίτου και στη περιοχή της Ρουγκάδας.

Ένα από τα σημαντικότερα γεωλογικά χαρακτηριστικά της περιοχής είναι η εμφάνιση ενεργών ρηγμάτων που συνδέονται με την σύγχρονη σεισμικότητα αλλά και την εμφάνιση των γεωθερμικών πεδίων της περιοχής. Τα ενεργά ρήγματα περιλαμβάνουν την μεγάλη ρηξιγενή ζώνη που διέρχεται από την περιοχή των θερμοπηγών Πολιχνίτου με διεύθυνση ΒΒΑ-ΝΝΔ και την μεγάλη ρηξιγενή ζώνη της Βρίσας με διεύθυνση ΔΒΔ-ΑΝΑ που ενεργοποιήθηκε και κατά την πρόσφατη σεισμική δραστηριότητα του Ιουνίου 2017.

Ψ.Ι.: Έχει χαρακτηριστεί ολόκληρο το νησί από το 2012 ως περιοχή προστατευόμενου γεωπάρκου, προφανώς επειδή έχει βρεθεί και σε άλλες περιοχές απολιθωμένη οργανική ύλη. Για παράδειγμα στην ευρύτερη περιοχή του Πολιχνίτου, στη Βρίσα έχουν βρεθεί πολύ ενδιαφέροντα απολιθώματα πανίδας. Συνδέονται κατά κάποιον τρόπο όλα αυτά τα απολιθώματα, μεταξύ τους;

Ζ. Ν.: Ο μεγάλος γεωλογικός πλούτος της Λέσβου που συμπεριλαμβάνει τα σημαντικά γεωλογικά μνημεία της ευρύτερης περιοχής Πολιχνίτου συνέβαλε στην αναγνώριση του συνόλου της Λέσβου ως Παγκόσμιου Γεωπάρκου από την UNESCO.

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι τα στοιχεία που συνθέτουν τον πλούτο της ευρύτερης περιοχής του Πολιχνίτου και ειδικότερα τα απολιθωμένα δένδρα της ευρύτερης περιοχής, τα απολιθώματα σπονδυλοζώων των Βατερών, τα γεωθερμικά πεδία Πολιχνίτου και Λισβορίου, τα ενεργά ρήγματα της περιοχής αποτελούν πολύ σημαντικά στοιχεία που συνέβαλαν σε αυτή την αναγνώριση.

Ψ.Ι.: Πείτε μας δύο λόγια για το "Δεινοθήριο της Λέσβου" που τόσο πολύ εντυπωσιάζει μικρούς και μεγάλους.

Ζ. Ν.: Το Δεινοθήριο της Λέσβου είναι ένα από τα παλαιότερα απολιθώματα προβοσκιδωτών θηλαστικών της Ελλάδας, ηλικίας 19 εκατομμυρίων ετών. Η απολιθωμένη γνάθος και τα οστά του ζώου βρέθηκαν στην περιοχή του Γαθαθά Λέσβου τον Σεπτέμβριο του 1999 και η παρουσία τους μαρτυρεί την πρώιμη μεταάνταυση τους προς την Ευρασία.

Το Δεινοθήριο ζούσε στο πυκνό δάσος και με την κοντή του προβοσκίδα έκοβε και έτρωγε τρυφερά φύλλα από τα δέντρα. Πρόκειται για εντυπωσιακό ζώο με ύψος γύρω στα 2,5 μέτρα ήταν ο πιο μεγαλόσωμος κάτοικος του υποτροπικού δάσους της Λέσβου! Το απολιθώμα, αποτελείται από την κάτω γνάθο με τα μαστικά δόντια του ζώου και τα οστά που συνέδεαν αυτήν με το κρανίο του. Με το εύρημα αυτό αποδεικνύεται η μετακίνηση των δεινοθηρίων από το χώρο προέλευσής τους, την Αφρική, προς την Ευρώπη μέσω της Μικράς Ασίας - Ελλάδας, πριν από περίπου 19 εκατομμύρια χρόνια.

Ψ.Ι.: Διευθύνετε ένα μουσείο στο οποίο η καλαισθησία, η τεχνολογία και η επιστήμη βρήκαν το απόλυτο συνταίριασμα. Το χαιρόμαστε εμείς που το επισκεπτόμαστε, πόσο μάλλον εσείς που το διευθύνετε. Μιλήστε μας για τις δράσεις, τις συνεργασίες και τα προγράμματα που "τρέχουν" ή θα "τρέξουν".

Π. Β.: Το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου που κλείνει φέτος 25 χρόνια δράσης πραγματοποιεί ερευνητικές δράσεις για την προστασία και ανάδειξη του απολιθωμένου δάσους και των γεωλογικών μνημείων της Λέσβου, εκπαιδευτικές δράσεις και προγράμματα με στόχο να κάνει προσιτή την μεγάλη αυτή κληρονομιά στους νέους, και ταυτόχρονα δράσεις προβολής των γεωλογικών μνημείων και του φυσικού

πλούτου της Λέσβου για την προσέλκυση επισκεπτών και την βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη της Λέσβου. Στα πλαίσια αυτά διοργανώνει μεγάλες εκθέσεις με θέματα από την φυσική ιστορία της Λέσβου στην Αθήνα και σε άλλες πόλεις της Ελλάδας και του εξωτερικού.

Ψ.Ι.: Ταξιδεύετε πάρα πολύ. Όταν ερωτηθήκατε γιατί, απαντήσατε "Αποδέχτηκε την ευθύνη - τιμή να εκπροσωπώ ένα παγκόσμιο πρόγραμμα σχετικό με την ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος και της φυσικής κληρονομιάς υπό την αιγίδα της UNESCO". Να μας πείτε δυο λόγια για αυτό το πρόγραμμα;

Ζ. Ν.: Το Πρόγραμμα Παγκόσμια Γεωπάρκα UNESCO στοχεύει στην προστασία και ανάδειξη περιοχών που διαθέτουν σημαντικά γεωλογικά μνημεία διεθνούς σημασίας καθώς και του οικολογικού και πολιτιστικού τους πλούτου με στόχο την αξιοποίηση τους για την προσέλκυση επισκεπτών και την ανάπτυξη ποιοτικού τουρισμού. Το Πρόγραμμα στοχεύει στην ανάδειξη της αξίας της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και της τοπικής ταυτότητας ως σημαντικού μοχλού για την αειφόρο τοπική ανάπτυξη και την διατήρηση του πληθυσμού της υπαίθρου.

Ψ.Ι.: Δηλώσατε επίσης πως η Λέσβος είναι ένα ψηφιδωτό. Από μόνη της είναι μία ήπειρος. Πώς εννοείτε κάτι τέτοιο;

Ζ. Ν.: Όπως είπαμε πιο πάνω για την περιοχή του Πολιχνίτου, η Λέσβος στο σύνολο της διαθέτει μεγάλη ποικιλία γεωλογικών σχηματισμών και γεωμορφών που σπάνια συνυπάρχουν σε μια τόσο περιορισμένη γεωγραφική έκταση. Αυτό την καθιστά ένα ανοικτό εργαστήριο για την μελέτη της εξέλιξης των τοπίων και των γεωδυναμικών διεργασιών που τα δημιουργήσαν. Με αυτή την έννοια αποτελεί ένα μεγάλο ψηφιδωτό, ένα παλίμψηστο στο οποίο νεώτερες γεωλογικές διεργασίες επιδρούν και επικαλύπτουν παλαιότερα γεγονότα τα οποία διακρίνονται και συνυπάρχουν με τις νεώτερες και σύγχρονες γεωλογικές διεργασίες που διαμόρφωσαν την γεωλογική δομή, το ανάγλυφο και την γεωμορφολογία της Λέσβου.

Ψ.Ι.: Εμείς οι Μυτιληνιοί καμαρώνουμε πως το γεωπάρκο του απολιθωμένου δάσους είναι μοναδικό στην έκταση και στο είδος του παγκοσμίως. Έτσι είναι;

Ζ. Ν.: Το Γεωπάρκο της Λέσβου διαθέτει πράγματι μοναδικούς θησαυρούς. Ένας από τους πιο σημαντικούς είναι το Απολιθωμένο Δάσος της Λέσβου που αποτελεί ένα μοναδικό στο είδος του μνημείο σε παγκόσμιο επίπεδο. Πρόκειται για ένα απολιθωμένο δασικό οικοσύστημα που απολιθώθηκε στη φυσική του θέση και διατηρήθηκε ακέραιο μέχρι τις μέρες μας και περιλαμβάνει εκατοντάδες είδη απολιθωμένων φυτών και ζώων. Καθώς η έρευνα συνεχίζεται, ολοένα και νέα στοιχεία έρχονται στο φως, για να ενισχύσουν την αξία και την μοναδικότητα του μνημείου. Για το λόγο αυτό διαφέρει από άλλες απολιθωματοφόρες θέσεις. Αποτελεί την πλέον ολοκληρωμένη καταγραφή της ζωής πριν από 20εκατομμύρια χρόνια.

Ψ.Ι.: Μεταξύ των άλλων ασχολείστε και με τα ορυκτά και τα πετρώματα του νησιού. Στον Πολιχνίτο έχουμε ένα εξαιρετικό μουσείο πετρωμάτων, το οποίο, όμως, κάπου βρίσκεται, δεν αναφέρεται πουθενά και δεν το επισκέπτεται και κανείς. Θα μπορούσατε να αναλάβετε μία πρωτοβουλία, ώστε να "αναδυθεί" και να αναδειχθεί; Ξέρετε, είναι πολύ κρίμα και για αυτόν που το χρηματοδότησε και για τα ίδια τα εκθέματα.

Π. Β.: Είναι πράγματι λυπηρό το γεγονός ότι η σημαντική συλλογή ορυκτών και πετρωμάτων της Λέσβου, την οποία χρηματοδότησε ο συντοπίτης μας καρδιοχειρουργός Στρατής Πατάκος, παραμένει χωρίς αξιοποίηση και επισκεψιμότητα.

Είναι καιρός να αναληφθούν πρωτοβουλίες ώστε να αξιοποιηθεί το συντομότερο δυνατόν. Θα μπορούσε και ο Σύλλογος σας να συμβάλει στην κατεύθυνση αυτή. Από την πλευρά μου είμαι πρόθυμος να συμβάλω, εφόσον συμφωνηθεί από όλους τους εμπλεκόμενους.

Ψ.Ι.: Κύριε Ζούρο, σας ευχαριστώ.

1994, 1995: Δύο χρονολογίες και δύο άνθρωποι ορόσημο στο σύγχρονο πολιτισμό και στη σύγχρονη ιστορία του νησιού μας. Δύο άνθρωποι που η χρονική συγκυρία τους παραχώρησε την ευκαιρία και το προνόμιο να γράψουν τη δική τους ιστορία. Ένας πολιτικός, αρχιτέκτονας εγκαινιάζει ένα μουσείο κόσμημα (Ν. Σηφουνάκης) και ένας ανήσυχος και φιλόδοξος επιστήμονας, έχοντας ολοκληρώσει τις σπουδές του - διδακτορικό στη γεωλογία φυσική ιστορία (Ν. Ζούρος) "σαν έτοιμος από καιρό" αγκαλιάζει την ευκαιρία και γίνεται διευθυντής του Μουσείου (1995 έως σήμερα) του απολιθωμένου δάσους στο Σίγρι. Από δω και πέρα ο κ. Ζούρος ακολουθεί μία εντυπωσιακή διαδρομή, της οποίας κύριοι σταθμοί ήταν ότι κατέλαβε τη θέση του Καθηγητή της Φυσικής Γεωγραφίας του πανεπιστημίου Αιγαίου, ότι με τη συμβολή του ιδρύθηκε το ευρωπαϊκό και παγκόσμιο δίκτυο γεωπάρκων της UNESCO, ότι αναγνωρίστηκε το γεωπάρκο της Λέσβου από την UNESCO, ότι έγινε επιστημονικός υπεύθυνος και συντονιστής του Διεθνούς Ινστιτούτου ανάπτυξης γεωπάρκων και εν τέλει είναι μία παγκοσμίως αναγνωρισμένη προσωπικότητα της γεωλογίας, της γεωμορφολογίας, των γεωπάρκων. Παράλληλα γράφει, διδάσκει, συμμετέχει σε επιστημονικές επιτροπές, σε επιστημονικά συνέδρια, σε σεμινάρια. Επίμονος, αγωνιστικός και ακούρατος διατρέχει τη φυσική περιβάλλον και τη φυσική μας κληρονομιά.

ΨΑΝΗΣ ΙΓΝΑΤΗΣ: Κύριε Καθηγητά, θα ήθελα αρχικά όσο γίνεται πιο κατανοητά και πιο σύντομα να μας περιγράψετε τα γεωλογικά φαινόμενα, που έλαβαν χώρα στην περιοχή μας, πριν από 20 περίπου εκατομμύρια χρόνια, αποτέλεσμα των οποίων ήταν η απολίθωση ενός μέρους της κλωρίδας.

ΖΟΥΡΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Η περιοχή του Πολιχνίτου παρουσιάζει εξαιρετικό γεωλογικό ενδιαφέρον και πλήθος γεωλογικών εμφανίσεων που συνδέονται με την πολύπλοκη γεωλογική ιστορία και εξέλιξη της περιοχής. Ένα από τα σημαντικότερα γνωρίσματα της περιοχής είναι ότι εμφανίζονται γεωλογικοί σχηματισμοί που αντιπροσωπεύουν τα διαδοχικά στάδια της γεωλογικής ιστορίας της. Από τα παλαιά μεταμορφωμένα πετρώματα που συναντώνται στην περιοχή δυτικά του ακρωτηρίου του Αγίου Φωκά, κυρίως οχιστόλιθους και φυλίτες, τα χαρακτηριστικά πράσινα οφειλιθικά πετρώματα που προέρχονται από έναν ωκεάνιο πυθμένα ο οποίος καταστράφηκε πριν από 150 εκατομμύρια χρόνια και εμφανίζονται νότια του Πολιχνίτου καθώς και βορειοανατολικά του οικισμού της Βρίσας, ηφαιστειακά πετρώματα ηλικίας 20-17 περίπου εκατομμυρίων ετών, δημιουργήθηκαν από την έντονη ηφαιστειακή δραστηριότητα που χαρακτήριζε την Λέσβο την περίοδο του Μειοκαινίου, και κυριαρχούν την ευρύτερη περιοχή του Πολιχνίτου, σε όλη την έκταση μέχρι την είσοδο του κόλπου της Καλλονής, νεώτερα ιζήματα ηλικίας 2-3 εκατομμυρίων ετών στην ευρύτερη περιοχή Βρίσας και Βατερών που φιλοξενούν απολιθώματα σπονδυλοζώων πριν από 2 περίπου εκατομμύρια χρόνια. Και τέλος σύγχρονες ποταμοχειμάρειες αποθέσεις που καταλαμβάνουν τις πεδινές παράκτιες εκτάσεις και τις κοιλάδες των σηματοκότερων ποταμών.

